

# QARABAĞ

## AZƏRBAYCANDIR



*İlham*

**"SƏS" qəzeti mənim  
üçün ən əziz qəzetdir**

# SƏS

**QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!**



*Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır*

№ 170 (6370) 21 sentyabr 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlinçə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

**YAP-ın Nizami, Xətai, Nəsimi və  
Binəqədi rayon təşkilatlarının yeni  
sədrləri partiya aktivinə təqdim olunub**



**Bax 4**

**Ermənistan ordusu: qətlər,  
intiharlar və fərariliklər girdabında**

10 noyabr 2020-ci ildə atəşkəsin əldə olunması ilə bağlı imzalanmış üçtərəfli bəyanata rəğmən erməni ordusu məhv olmaqda davam edir və bu dəfə qeyri-döyüş vəziyyətlərində...



**Bax 11**

**Texnologiyadan istifadə  
xəstəliklərə səbəb olur**

Texnologiya həyatımızı asanlaşdırən rəqəmsal bir gücdür. Amma texnologiya asılılığından söz düşəndə o, həyatı çətinləşdirən bir faktora çevrilir. Telefonlar, kompüterlər, ağıllı cihazlar, oyun konsolları kimi rəqəmsal cihazlar...



**Bax 5**



**Ermənistan  
Rusiyadan gizlin  
danışıqlara başlayıb -  
tezliklə sülh sazişi  
imzalana bilər**



**"Azərbaycanla Rusiya arasında strateji tərəfdaşlığa  
əsaslanan münasibətlər uğurla inkişaf edir"**



**Bax 2**



**Prezidentin xəbərdarlığı  
nəyi dəyişəcək? - yarıtmaq  
məmurlara güzəşt  
olmayacaq**



**Şuşamızın sorağı musiqi  
çəlgiləri ilə dünyaya yayılır**

Şuşa 28 illik zamandan sonra yenidən musiqi beşiyi olduğunu bəyan etdi. Tarixən böyük musiqiçilər nəslini yetişdirən...



**Bax 6**

**Buynuzu gicişən keçi və ya  
gözgötürməzliyin son həddi!**

Əslində, bu mövzuda yazmaqdan həmişə ehtiyatlanmışam. Ən azından ona görə ki, eyni dinə mənsubuq və müştərek tariximiz var. Bir də ona...



**Bax 13**



**YAP Gənclər Birliyi  
ən böyük gənclər  
təşkilatı olaraq ölkə  
gənclərini bir çətir  
altında birləşməsinə  
hədəfləyir**

YAP Gənclər Birliyinin təşkilatçılığı ilə Şəki şəhərində gənclərlə...

**Bax 2**



**İqor Korotçenko:  
"Erməni lobbisinin  
əsas istəyi Azərbaycanı  
Rusiya ilə qarşı-qarşıya  
qoymaqdır"**

Hazırda Rusiya da daxil olmaqla bütün ölkələrdəki erməni lobbisinin...

**Bax 13**



**Küveyt mətbuatı  
Azərbaycanın inkişaf  
etmiş nəqliyyat  
infrastrukturundan  
yazıb**

**Bax 3**

**Ərdoğan  
Paşinyanı qəbul  
edəcəkmi?**



**Bax 14**

**Ekspertlər: "İrəvanın  
BMT məhkəməsində  
Bakıya qarşı iddiası  
Paşinyanın  
çəşbaşlığına  
dəlalət edir"**



**Bax 15**

**COVID pasportu  
olmayan  
taksilərin  
fəaliyyəti  
DAYANDIRILIR?**



**Bax 16**

# “Azərbaycanla Rusiya arasında strateji tərəfdaşlığa əsaslanan münasibətlər uğurla inkişaf edir”

**S**entyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə telefonla zəng etmişdir. Dövlətimizin başçısı Rusiya Prezidentini Hakim “Yedinaya Rossiya” Partiyasının parlament seçkilərində qələbə qazanması münasibətilə təbrik etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti bu qələbəni Vladimir Putinin rəhbərliyi ilə ölkənin inkişafı və firavanlığına yönəlmiş siyasətə xalq tərəfindən verilən qiymətin təzahürü kimi dəyərləndirmişdir.

Rusiya Prezidenti göstərilən diqqətə və təbrikə görə Prezident İlham Əliyevə min-



Azərbaycan və Rusiya Prezidentləri arasında telefon danışığı olub

nətdarlığını bildirmişdir. Dövlət başçıları Azərbaycanla Rusiya arasında strateji tərəfdaşlığa əsaslanan münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulayaraq əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələləri müzakirə etmişlər.

Söhbət zamanı dövlət başçıları əmin olduqlarını bildirmişlər ki, yeni seçilmiş Dövlət Duması ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi arasında ənənəvi dostluq və əməkdaşlıq əlaqələri bundan sonra da davam edəcəkdir.

Prezident İlham Əliyev Perm şəhərində baş vermiş hadisə nəticəsində həlak olanlarla bağlı Vladimir Putinə başsağlığı vermişdir. Rusiya Prezidenti başsağlığına görə təşəkkürünü bildirmişdir.

## İordaniyalı jurnalist ölkəsinin Azərbaycanla dostluq əlaqələri barədə məqalə yazıb

**R**us mənşəli iordaniyalı jurnalist Yelena Neduçina İordaniyanın “Əl Ənbat” qəzetində və Əlcəzairin “Əl Hərir” portalında ölkəsinin Azərbaycanla dostluq əlaqələri haqqında məqalə ilə çıxış edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məqalənin əvvəlində iordaniyalı deputatların bu günlərdə Azərbaycanın kralıqdakı səfiri Eldar Səlimovla görüşündən bəhs edən jurnalist Əmman ilə Bakı arasında əlaqələrin yüksək səviyyəsindən, həmçinin iki dost ölkənin əməkdaşlığının inkişafının böyük potensialından bəhs edib. İordaniya parlamentinin üzvləri və Azərbaycanın səfiri vurğula-



yıblar ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və İordaniya Kralı II Abdullahın səmimi dostluq münasibətləri iki qədim ölkə və onların min illərlə tarixə malik olan paytaxtları arasında yaxın əlaqələrin əsasını təşkil

edir.

Məqalədə diqqətə çatdırılıb ki, İordaniya və Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində də uğurlu əməkdaşlıq edirlər. Əmman dəfələrlə dost ölkənin suverenliyini və ərazi

bütövlüyünü dəstəklədiyini bildirib, habelə Azərbaycan torpaqlarının Ermənistanın işğalından azad olunması ilə bağlı mövqeyini müdafiə edib.

Y.Neduçina iordaniyalı parlamentarilərin Azərbaycanla müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın böyük potensialı olduğu fikirlərini sitatə gətirib. Müəllif diqqətə çatdırıb ki, hər iki dost ölkə yerləşdiyi regionda tolerantlıq, müxtəlif dinlərin mənsublarına hörmət rəmzi kimi tanınır və bu amil onların tərəq-qisinin rəhnidir. Bu kontekstdə İordaniya ilə Azərbaycanın uyğun strukturları, universitetləri daha sıx əməkdaşlıq edə bilərlər.

*Oqtay Bayramov*

## “The Gazette”: Azərbaycan və türk mənşəli amerikalılar 11 sentyabr terror aktlarının qurbanlarının xatirəsini anırlar

**A**merikada çıxan “The Gazette” nəşrində ABŞ Azərbaycan icmasının üzvünün “Azərbaycan və türk mənşəli amerikalılar 11 sentyabr terror aktlarının qurbanlarının xatirəsini anırlar” sərlövhəli məqaləsi dərc olunub.



AZƏRTAC xəbər verir ki, materialda 11 sentyabr 2001-ci il terror aktlarından və 1990-cı illərdə ermənilərin Azərbaycana qarşı törətdiyi terrorizmdən bəhs edilir.

Məqalədə qeyd edilir ki, 2001-ci il sentyabrın 11-i Amerika tarixinin ən kədərli səhifələrindən biri olub. Terror aktları nəticəsində bir neçə saat ərzində təxminən 3000 insan həlak oldu. ABŞ-in Azərbaycan və türk icmaları terror aktlarının qurbanlarının və başqalarının xilas edərkən öz həyatlarını qurban vermiş könüllülərin xatirəsini anırlar.

Materialda vurğulanır ki, 50 ildən artıq müddətdə erməni terror təşkilatları tərəfindən Türkiyədə və Azərbaycanda, həmçinin ABŞ-da və Qərbi Avropada törədilmiş terror aktları nəticəsində minlərlə türk və azərbaycanlı həlak olub. 1988-1994-cü illərdə Ermənistan tərəfindən hərbi təcavüz nəticəsində 27.000-dən çox azərbaycanlı öldürülüb, bir milyona yaxın azərbaycanlı öz yurdundan zorla qovulub.

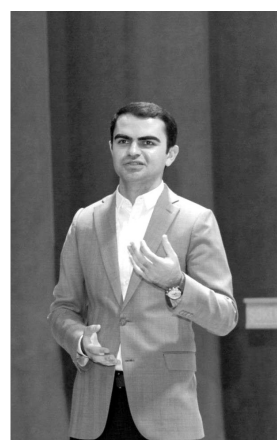
11 sentyabr terror aktlarından sonra Prezident Corc U. Buş demişdi: “Bizim düşmənlərimizi ədalət məhkəməsinə verib-verməyəcəyimizdən asılı olmayaraq, ədalət qalib gələcək”.

Məqalə ABŞ Azərbaycanlıları Şəbəkəsinin həyata keçirdiyi Amerika ictimaiyyətinin ABŞ və Azərbaycan arasında əməkdaşlıq və ikitərəfli münasibətlər, erməni təcavüzü və rəsmi Yerevanın separatizm siyasəti haqqında məlumatlandırılması üzrə yazılı kampaniya çərçivəsində dərc edilib.

**Y**AP Gənclər Birliyinin təşkilatçılığı ilə Şəki şəhərində gənclərlə görüş keçirilib.

Görüşdə YAP Gənclər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov çıxış edərək bildirib ki, Gənclər Birliyi tərəfindən müxtəlif layihələr və tədbirlər həyata keçirilməklə yanaşı bölgələrdə gənclərlə də qarşılıqlı diskussiya formatında görüşlər keçirilir: “Bu görüşlərin əsas məqsədi bölgələrimizdə olan gənclərimizin fikirlərini öyrənmək, onların təşəbbüslərinə dəstək olmaqdır. Çünki, YAP Gənclər Birliyi ölkəmizdə gənclər sahəsində ən böyük təşkilat olaraq onların cəmiyyətdə fəal və təşəbbüskar rolunu dəstəkləyir. Xüsusilə, Yeni Azərbaycan Partiyasının rəhbərliyinin yeni tərkibdə formalaşdırılmış Gənclər Birliyindən əsas gözləntisi odur ki, Azərbaycan gənclərini qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində bir çətir altında birləşməsi təmin edilsin”.

B.İslamov qeyd edib ki, gənclərin poten-



## YAP Gənclər Birliyi ən böyük gənclər təşkilatı olaraq ölkə gənclərini bir çətir altında birləşməsini hədəfləyir

sialından ölkəmizin inkişafı naminə bəhrələnmək üçün təkə intellektual imkanlar, bilik və bacarıqlar kifayət deyil. Eyni zamanda həmin potensialın sərgilənə bilməsi üçün gənclərə münbit şəraitin yaradılması, onlara meydan verilməsi çox vacib məsələdir. Bu gün Azərbaycanda Partiyamızın Sədri, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən dövlət gənclər siyasəti məhz gənclərimizin bu yanaşma əsasında inkişafını özündə ehtiva edir. Görüşdə gəncləri maraqlandıran çoxsaylı suallar da cavablandırılıb.





# Sülhün qorunması Azərbaycanda dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir

Prezident İlham Əliyev: “Azərbaycan bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunmasına sadıqdır”



Qloballaşan dünyada sülhün olması və qorunması vacib amillərdəndir. Sülh bugünkü dünyanın, zamanın tələbinə çevrilib. Son vaxtlar global və regional güclər arasında artan ixtilaflar, beynəlxalq münasibətlər sistemində davam edən gərginliklər məhz sülhün bərqərar olunmasını tələb edir. Sülh əlbəttə ki, dövlətlərin bir-biri ilə münasibətlərində anlaşma və qarşılıqlı münasibətlər fonunda yaranır və dərinləşir. Mühəribələr, zorakılıq, dini zəmində qarşıdurmalar, kəskin münasibətlərin yaranması sülhün pozulmasına səbəb verir. Bütün dünyada və bölgədə gedən müxtəlif mənfi proseslərə baxmayaraq, Azərbaycanın hərtərəfli və dinamik şəkildə inkişafı, müstəqil, çoxşaxəli və milli maraqlara söykənən xarici siyasət kursu onun Cənubi Qafqaz regionunun inkişaf etmiş ölkəsi olaraq qalmasını təmin edib. Bu baxımdan, müasir dövrdə Azərbaycan yalnız regionda gedən proseslərə deyil, eyni zamanda, beynəlxalq aləmdə cərəyan edən proseslərə təsir göstərmək imkanı qazanaraq, sülhsevər siyasətini həyata keçirir. Azərbaycan regionun yeganə ölkəsidir ki, düşünülüb və milli maraqlara söykənən xarici siyasəti ilə regional təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində ardıcıl və sistemli addımlar atır. Hazırda Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi enerji layihələri, regional integrasiyaya xidmət edən əməkdaşlıq formatları Cənubi Qafqazda sabitliyin təmin edilməsinə mühüm rol oynayır. Bununla yanaşı, Azərbaycan dünyada sülhyaratma prosesində fəal iştirak edir, səmərəli təklif və təşəbbüslərlə çıxış edir, sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə dəyərli töhfələr verir. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev çıxışların birində vurğuladığı kimi, Azərbaycan bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunmasına sadıqdır.

## MÜASİR VƏ MODERNLƏŞƏN AZƏRBAYCAN SÜLHMƏRAMLI NİYYƏTİ İLƏ DÜNYAYA NÜMUNƏDİR

Əlbəttə ki, bəşəriyyətin ehtiyac duyduğu ən qiymətli vasitə sülhdür. Əsrlər boyu bəşər övladı sülh şəraitində yaşayıb-yaratmaq, dünya xalqları ilə əmin-amanlıq şəraitində əlaqə qurmaq, əməkdaşlıq etmək arzusunda olub və bu gün də belədir. Sülhün hökm sürdüyü məkanda qurub-yaratmaq, dinclik, sosial-iqtisadi və mədəni inkişaf var. Müasir və modernləşən Azərbaycan bu gün sülhməramlı niyyəti ilə dünyaya nümunədir. Ölkəmizdə hökm sürən əmin-amanlıq mühiti, sülh və həmrəylik, birgəyaşayış tolerantlıq mühiti bəşəriyyətə sülh şəraitində yaşamaq üçün bir mesajdır. Belə bir vaxtda Azərbaycan 21 sentyabr tarixini - Beynəlxalq Sülh Gününü qeyd edir. Qeyd etmək lazımdır ki, BMT Baş Məclisi 21 sentyabrı Beynəlxalq Sülh Günü olaraq, dəyişməz bir tarix kimi təsdiq edib. Beynəlxalq Sülh Günü BMT-nin elan etdiyi yeganə rəsmi bayramdır və BMT həmin günü dünyanın bütün qaynar nöqtələrində atəş-kəsin gözlənilməsinə tələb edir. Bu bayram BMT Baş Assambleyasının 1981-ci il 30 noyabr

tarixli qərarı ilə bütün dünya tərəfindən 1982-ci ildən qeyd olunmağa başlayıb. Həmin vaxtdan etibarən, hər il BMT-nin Baş katibi dünya xalqlarına müraciət edir. 1954-cü ildə BMT-nin Nyu-Yorkdakı qəragahının həyatında Yaponiya tərəfindən başlanmış “Sülh Zəngi” quraşdırılıb. Bu zəngin gövdəsi dünyanın bütün qitələrini təmsil edən 60 ölkənin uşaqları tərəfindən toplanaraq, Xirosima və Naqasaki faciələrinin baş verdiyi Yaponiyaya göndərilən metal pulların, yüzlərlə döyüşçüyə məxsus orden və medalların ərintisindən hazırlanıb. Hər il bu bayram, məhz “Sülh Zəngi”nin çalınması ilə başlayır.

## 44 GÜNLÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİNDƏ TARİXİ ƏDALƏT BƏRPA OLUNDU

Sülh təmin olunmadığı halda insanlar qorxu və vahimə içərisində psixoloji gərginliklər yaşamış olurlar. Azərbaycan xalqı bu gün Beynəlxalq Sülh Gününü qeyd edir. Özü də Zəfər yaşayan xalq kimi. Uzun illər idi ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi həll olunmamış qalırdı. Dünyanın ən tolerant, sülhsevər xalqı olan Azərbaycan Ermənistanın təcavüzünün ağrı-acısını yaşayırdı. 30 ilə yaxın işğalda olan torpaqlarını azad etmək məqsədi ilə sülh danışıqları aparsa da, bu nəticəsiz qaldı. Beynəlxalq vasitəçilərin apardığı sülh danışıqlarının səmərə verməməsi regionda təhlükəsizliyin təminatına əngəl yaratmaqda idi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin beynəlxalq tribunallardan respublikamızın münaqişənin dinc vasitələrlə, beynəlxalq norma və prin-

siplər əsasında, sülh yolu ilə həllinə tərəfdar olduğunu dəfələrlə bildirir və təcavüzkar Ermənistanı tamamilə bunun əksini göstərdi. Ermənistan, nəinki atəşkəsə əməl etmir, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 4 qətnamənin tələblərini kobud şəkildə pozmaqda davam edir. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqın sülh arzusunı ifadə edərək, münaqişənin sülh yolu ilə, qan tökülmədən və beynəlxalq hüquq çərçivəsində həlli istiqamətində əməli işlər görürsə də, Ermənistan çirkin niyyətindən əl çəkmədi. Nəhayət, Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarını işğaldan azad etdi. Tarixi ədalət bərpa olundu. Bu gün dünyada sülhə çağırışlar edirsə, onda dinc sakinlərin - qocaların, qadınların və körpə uşaqların qətlə yetirilməsinə biganəlik göstərilməməlidir.

## “BİZ TARİXİMİZLƏ, MƏDƏNİYYƏTİMİZLƏ FƏXR EDİRİK”

Sülh Azərbaycanda dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir və bu siyasətin əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Hazırda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ardıcıl surətdə davam etdirilir, bu siyasət Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə imicini artırır. Ermənistanla müharibədə minlərlə şəhid verməyimiz və bir milyon qaçqınının olmasına, dini abidələrimizin dağılmasına baxmayaraq, erməni kilsəsi hələ də Azərbaycanın paytaxtı Bakının mərkəzindədir.

Fərqli dinlərə və inanclara mənsub insanla-

rın əsrlərdən bəri qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşadığı Azərbaycanın 30 ilə yaxın bir zamanda erməni hərbi birləşmələrinin təcavüzkar siyasəti nəticəsində torpaqlarımız işğalda qalmış və azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır. Dünyada baş verən neqativ hadisələr fonunda Azərbaycan digər ölkələrin nümunə götürəcəyi müsbət bir modeldir. Azərbaycanda müxtəlif dinlərə mənsub və fərqli adət-ənənələri olan xalqların nümayəndələri əsrlərdir ki, mehriban və sülh şəraitində birgə yaşayırlar və yaşayacaqlar. Bəli, bu, Azərbaycan gerçəklikləridir. Azərbaycan dinindən və irqindən asılı olmayaraq, bəşər insanına məhəbbət göstərir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində demişdir: “Azərbaycanda bütün xalqların, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi sülh, mehribanlıq şəraitində yaşayırlar, heç vaxt ölkəmizdə dini-millət zəmində heç bir qarşıdurma, yaxud da anlaşmazlıq olmamışdır. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Bütün dinlərin tarixi dini abidələri dövlət tərəfindən qorunur, eyni zamanda, dövlət öz vəsaiti hesabına bu abidələrin bərpasını təmin edir. Azərbaycanda məscidlər, kilsələr, sinaqoqlar tikilir, təmir edilir. Biz bütün dini bayramlarımızı birlikdə qeyd edirik. Bütün dini icmalar bunu birlikdə qeyd edirlər. Biz tariximizlə, mədəniyyətimizlə fəxr edirik”.

## DÜNYAYA SÜLH GƏRƏKDİR!!!

Azərbaycan rəhbərliyi humanitar fəlakətlərin qarşısını alınması, öz yurdlarından didərgin düşmüş insanlara dünyanın istənilən yerində hərtərəfli dəstək verilməsi istiqamətində təsirli addımlar atıb və bu davam. Dünya insanını sülhə və ədalətə çağırır. Sülh və ədalət olan məkanda inkişaf da olar. ABŞ-da və Avropa məkanında dözümsüzlük, ekstremizim və ksenofobiya kimi cərəyanların baş qaldırdığı halda, Azərbaycan realıqları həqiqətən də, öyrəniləcək bir modeldir. Özbaşınalıqlar, insan hüquq və azadlıqlarının kobud şəkildə pozulması, irqi ayrı-seçkilik, digər dövlətlərin daxili işlərinə qarışma və bu kimi demokratiyaya zidd hərəkətlər, artıq sülhə xidmət etmir. Bu dövlətlərin demokratik dəyərlərə sadıqlığı şübhə doğurur. Bu gün Azərbaycan yaşından, irqindən, milliyyətinə, dinindən və cinsindən asılı olmayaraq, hər kəsi sülhə səsləyir. Dünyada analoqu olmayan bir faciəni - Xocalı faciəsini yaşayan bir xalq dünyada belə bir soyqırımının təkrarlanmasını istəmir, torpaq uğrunda şəhidlər verən Azərbaycan dünyaya sülh toxumu səpir. Qoy hər yandan sülh qoxusu gəlsin, sülh və birgəyaşayış təmin olunsun. Münaqişə ocaqlarının alovlanması qarşısı alınsın. Buna dünya həmrəylik göstərməlidir. Dünyaya sülh gərəkdir!!!

**Nəzakət ƏLƏDDİNGİZİ**

## Küveyt mətbuatı Azərbaycanın inkişaf etmiş nəqliyyat infrastrukturundan yazıb

Küveytin ərəb və ingilis dilli mətbuat orqanları “TimesKuwait” və “Al-Wasat” qəzetlərində “Yeni İpək Yolu: Niyə inkişaf etmiş nəqliyyat infrastrukturuna Azərbaycanın gələcəyinin açandır?” sərlövhəli məqalə dərc edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məqalədə Azərbaycanın Mərkəzi Asiyaya Avropa ilə birləşdirən tarixi İpək yolu üzərində yerləşməsi və bu marşrutun XXI əsrin inkişaf etmiş texnologiya imkanlarına uyğun olaraq yenidən bərpa edilməsi barədə məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, Bakı şəhəri 2000-ci ildən Avropa İttifaqı ilə Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiyanın 12 dövləti arasında iqtisadi, ticarət və nəqliyyat əlaqələrinin inkişafına xidmət edən TRACECA (Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia) proqramına ev sahibliyi edib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına istinadən Azərbaycan ərazisindən 2020-ci il ərzində 188,6 milyon ton mal və məhsulun daşındığı bildirilən məqalədə diqqətə çatdırılıb ki, yük daşın-

malarının 84,1 faizi neft və qaz boru kəmərlərinin payına düşür, digərləri isə avtomobil, dəmir yolu, dəniz və hava nəqliyyatı vasitəsilə həyata keçirilib.

Müəllif vurğulayıb ki, Azərbaycan son illər Gürcüstan, Rusiya və İran ilə bu ölkəni birləşdirən infrastruktur layihələrinin icrasına böyük həcmdə sərmayələr yatırır, eyni zamanda, 1902-ci ildən dəniz nəqliyyatı üçün istifadə olunan Bakı limanı əsaslı bərpa edilib, böyük iqtisadi potensiala malik Ələt Dəniz Ticarəti Limanı salınıb. Bundan əlavə, 1878-ci ildə əsas qoyulmuş və uzunluğu 2900 kilometr olan Azərbaycan dəmir yolları sisteminin Cənubi Qafqazın ən böyük və irihəcmli sistemə çevrildiyi qeyd edilib. 2017-ci ildə istifadəyə verilən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Azərbaycan, Gür-



cüstan və Türkiyənin dəmir yollarını birləşdirməklə, Çindən Avropaya qədər malların daşınmasına imkan verir.

Məqalədə, həmçinin beynəlxalq hava yollarının Azərbaycandan keçməsinə təmin etmək məqsədilə Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu ilə yanaşı, daha 5 böyük beynəlxalq əhəmiyyətli hava limanının fəaliyyət göstərdiyi bildirilib.



Yazıda diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan həyat dolu və imkanlar ölkəsidir. Tarixi irs və multikultural dəyərlər yüz illər boyu qorunub saxlanılıb və zənginləşdirilib. Azərbaycanın insan potensialı, ətraf mühitə və ölkənin düşünülmüş konsepsiyasına əsaslanan güclü iqtisadi inkişafı gələcəyin təminatçısıdır.

Sonda Azərbaycan-Küveyt əlaqələrindən bəhs edilib. Vurğulanıb ki, Küveytlə hava əlaqələrinin tezliklə bərpasına və Körfəz bölgəsinə coğrafi yaxınlığın iqtisadi əlaqələrin hərtərəfli genişləndirilməsinə imkan verəcəyinə böyük ümid bəslənilir. Hər iki ölkənin neft məmləkəti olması və qeyri-neft sektorunun inkişafı məqsədilə iqtisadiyyatlarını şaxələndirmək planları təcrübə mübadiləsinə zəruri edən amillərdir. Azərbaycan Körfəz ölkələri ilə Qafqaz regionu arasında körpü rolunu oynaya bilər. Bu məqsədlə Azərbaycanda müasir infrastruktur və elverişli iş mühiti formalaşdırılıb. Xüsusən Küveyt kimi dost və qardaş ölkələr üçün əlverişli sərmayə mühiti yaradılıb.

# YAP-ın Nizami, Xətai, Nəsimi və Binəqədi rayon təşkilatlarının yeni sədrləri partiya aktivinə təqdim olunub



**S**entyabrın 20-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Nizami, Xətai, Nəsimi və Binəqədi rayon təşkilatlarının yeni sədrləri Ramil Vəlibəyov, Vüqar Rəhimzadə, Azər Süleymanov və Vüsar İsmayılov ərazi partiya təşkilatlarının sədrlərinin də iştirakı ilə keçirilən yığıncaqlarda yerli təşkilatların partiya aktivinə təqdim olunub. SİA-nın verdiyi məlumata görə, əvvəlcə YAP-ın rayon təşkilatlarının inzibati binasında ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsinin önünə gül dəstələri düzülüb, ümummilli liderimizin əziz xatirəsi ehtiramla yad edilib.



bildirib. Bu inkişaf prosesində Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri də fəal iştirak edirlər. Onun sözlərinə görə, ötən illər ərzində dövlətimizin başçısı tərəfindən həyata keçirilən ge-



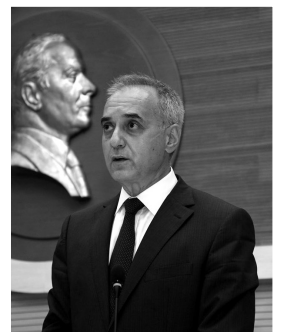
nişmiqyaslı islahatlar mühüm nəticələr verməkdədir.

Qeyd edilib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının bu il martın 5-də keçirilən VII Qurultayında mühüm qərarlar qəbul olunub. Belə

qərarlardan biri də partiyanın yeni nizamnaməsinin qəbul olunmasıdır. Yeni nizamnamədə partiyanın yerli təşkilatları haqqında da vacib məsələlər öz əksini tapır. Sentyabrın 10-da Yeni Azərbaycan Partiyası



lərini icra edən Qərib Məmmədov, Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafiq Quliyev, Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Zəhid Xəlilov və Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Allahverdiyev ra-



yon təşkilatlarının yeni sədrlərini təbrik edərək, gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıblar. Qeyd olunub ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri rayonların ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edirlər.

Qeyd edək ki, tədbirlərdə yerli təşkilatların gələ-



Tədbirlərdə çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin böyük inkişaf yolu keçdiyini

qərarlardan biri də partiyanın yeni nizamnaməsinin qəbul olunmasıdır. Yeni nizamnamədə partiyanın yerli təşkilatları haqqında da vacib məsələlər öz əksini tapır. Sentyabrın 10-da Yeni Azərbaycan Partiyası

İdarə Heyətinin iclasında partiyanın Bakı şəhəri üzrə rayon təşkilatlarının sədrlərinin təyin olunması haqqında qərar qəbul olunub.

Tədbirlər zamanı Ramil Vəlibəyov, Vüqar Rəhimzadə, Azər Süleymanov və Vüsar İsmayılov çıxış edərək onlara göstərilən etimada görə partiya rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirdilər və bu etimadı layiqincə doğrultmağa çalışacağına əminliyini ifadə ediblər.

Eyni zamanda, tədbirlərdə Nizami Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının səlahiyyət-

cək fəaliyyəti ilə bağlı qarşıda duran vəzifələrə dair müvafiq tövsiyələr verilib.

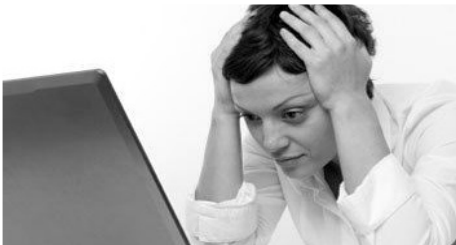


**T**exnologiya həyatımızı asanlaşdırən rəqəmsal bir gücdür. Amma texnologiya asılılığından söz düşəndə ??o, həyatı çətinləşdirən bir faktora çevrilir. Telefonlar, kompüterlər, ağıllı cihazlar, oyun konsolları kimi rəqəmsal cihazlar həyatımızın ayrılmaz bir hissəsinə çevrildi. Xüsusilə bu cihazlar internetlə birləşdirildikdə, insanların çoxu üçün saatlarla istifadə etməsi normal bir vərdiş halına gəldi. SİA məsələ ilə bağlı araşdırma aparıb sosioloq, psixoloq və texnoloqun fikirlərini öyrənərək daha dolğun məlumat toplayıb.

Texnologiya asılılığı söz mövzusu olduqda, texnologiya daha məhdudiyyətsiz və ölçü olmadan istifadə olunur. Nəticədə insanlar fiziki, şəxsi və sosial problemləri ilə tək qalırlar.

### Texnologiya asılılığının simptomları:

1. Yalnız bir neçə dəqiqə deyərək saatlar keçirmək
2. Ekran vaxtınız haqqında ətrafınızdakılara yalan danışmaq
3. Uzun müddət kompüter istifadəsi səbəbindən fiziki problemlərdən şikayətçi olmaq
4. Anonim bir şəxsiyyətə sahib olmaq, in-



sanlarla internet üzərindən danışmağı üstün tutmaq.

5. Internetə girmək üçün yemək, dərs və ya randevuları ləğv etmək.
6. Kompüter qarşısında çox vaxt keçirdiyiniz üçün özünü günahkar hiss etmək.
7. Kompüterdən uzaq olanda özünü gərgin və boş hiss etmək
8. Gece saatlarında kompüter qarşısında qalmaq

### Texnologiya asılılığından yaranan problemlər

#### Fiziki şikayətlər

- gözlərdə yanma
- boyun əzələlərində ağrı və sərtlik
- bədən duruş pozuculuğu
- əllərin uyuşması
- zəiflik

#### Sosial şikayətlər

- akademik nailiyyətlərin azalması
- şəxsi, ailə və məktəb problemləri



- vaxtı idarə edə bilməmək
- yuxu pozğunluqları
- yemək yeməmək
- fəaliyyətində azalma
- internet dostları xaricində təcrid

### Bağımlılığa nəzarət üsulları

- Gündəlik internet istifadə saatlarını dəyişdirin
- Həftəlik internet istifadə cədvəlləri hazırlayın və onlara əməl olunmasını təmin edin
- Psixoloji dəstək və ya ailə müalicəsi kimi üsulları tətbiq edin
- Etmək istədiyi, amma etmə imkanı olmayan fəaliyyətləri bir dəftərə yazın
- Nə etməli?
- Uşaqlarınızı dostları ilə təbii yollarla tanış olmağa yönəldin və həmyaşad qruplarında ünsiyyət qurmalarını təmin edin.
- Övladlarınızı istedad və maraqlarına uyğun idman qollarına yönəldin

- Övladınızın dostluğunu dəstəkləyin, onları bir araya gətirəcək fəaliyyətlər planlaşdırın
- Uşağınızın kompüter istifadəsini yoxlayın və virtual mühitdə dostları ilə tanış olun
- Kompüterlərinizdə təhlükəsiz internet tətbiqlərini olduğundan əmin olun.



#### Nə etməməli?

- Smartfon və planşetdən uşaqları təsəlli etmək və ya susdurmaq kimi vasitələrdən istifadə etməyin.
- Uşaqların internetdən nəzarətsiz və uzun müddət istifadə etməsinə icazə verməyin
- Yemək və çay saatlarında uşağa kompüter qarşısında xidmət göstərməyin
- Televiziya və ya internet kimi texnoloji cihazlara əsaslanan bir ev planı qurmayın.

# Texnologiyadan istifadə xəstəliklərə səbəb olur



qalarının şəkillərinə baxmaq xəstəliyidir. Sosial medianın artması və inkişafı bir insanın başqa bir şəxsin şəklinə baxmasını asanlaşdırdı. Bu səbəbdən başqalarının paylaşıdığı fotolara baxmaq qaçılmazdır. Ancaq saatlarla başqalarının şəkillərinə baxmaq özünə inamsızlığa və özünə hörmətin azalmasına səbəb olur.

#### 6. Cheese podding

Texnologiya xəstəliklərindən biri olan Cheese podding, Internetdə olarkən MP3 yükləmək hallarıdır. Amma maraqlısı odur ki, adam o qədər MP3 yükləyir ki, əksəriyyətini dinləməyə vaxt tapmır. Beləliklə, bu vəziyyəti bir növ MP3 yığma adlandırmaq olar. Digər tərəfdən, bu gün "Spotify" kimi platformaların olması, cheese podding xəstəliyinin azalmasına səbəb oldu.

#### 7. İnternet qəzəbi

İnternet qəzəbi, ehtimal ki, hamımızın yaşadığı bir şeydir. Bu sinir müvəqqəti problemlərdən və ya istifadə etdiyimiz texnoloji cihazların zəif performansından qaynaqlanır. Bu səbəblərdən, əsəbiləşəndə ??insanın özünə və ətrafındakılara emosional və mənəvi olaraq zərər verməsi qaçılmazdır.

#### 8. Selfit

Kameralı telefonlar çıxdıqdan sonra şəkil

Onu da qeyd edək ki, texnologiyadan asılılıq günümüzdə bir sıra ciddi xəstəliklərə səbəb olur:

#### 1. Ego (narsizm)

Ego, insanların axtarış panelində öz adlarını axtardıkları və internetdə özləri haqqında olan hadisələri izlədikləri bir vəziyyətdir. Bu insanlar internetdə haqqında deyilən hər şeyi bilmək istəyirlər. Texnoloji xəstəliklərdən biri olan "ego sörf", onlayn narsizm kimi də tanınır. Narsizm isə özünə aşiq olma vəziyyəti olaraq izah edilir.

#### 2. Kiberxondrik

Şəxsin əldə etdiyi məlumatlarla özünü müalicə etməsinə kiberxondrik deyilir. Bundan əlavə, bu vəziyyəti yaşayan insanlar günlərlə, hətta həftələrlə internetdə məzmun axtarırlar. Əlbəttə ki, araşdırmaq və öyrənmək yaxşıdır. Ancaq hamımızın bildiyimiz kimi internetdə həm doğru, həm də yalan məlumatlar var. Bu səbəbdən yalan məlumatlar işığında həkim oyunu oynayaraq özünü diaqnoz qoymaq bir çox problemə səbəb olur.

#### 3. Fomo

Texnologiya xəstəliklərindən olan Fomo, inkişafı izləyə bilməmək və ya itkin düşmək qorxusu olaraq bilinir. Bu vəziyyəti yaşayan insan heç bir inkişafı izləyə bilməməyi özü üçün böyük bir çatışmazlıq hesab edir. Bu səbəbdən daim narahatlıq və peşmanlıq hissləri yaşayır. Sosial mediada dostlarının vəziyyəti haqqında daima məlumatlandırılmaq istəyirlər.

#### 4. Nomofobiya

Elektron xəstəliklər arasında olan nomofobiya, mobil telefonunda əlaqənin kəsilmə qorxusudur. Yəni, bu vəziyyəti yaşayan şəxs heç vaxt telefonundan uzaq durmaq istəmir. Telefonda uzaqlaşsa qorxur və çaxnaşmaya başlayır. Bundan əlavə, bu çaxnaşma başgicəllənmə, nəfəs darlığı və titrəmə kimi hallara səbəb olur.

#### 5. Fotolurking

Fotolurking, sosial mediada saatlarla baş-

çəkmək ən çox yayılmış hadisələrdən biri oldu. Amma elə insanlar var ki, hətta yuxudan duranda və yolun ortasında belə şəkil çəkirlər. Bu vəziyyətə, şəkil çəkməklə daimi bağlılığa "selfitis" deyilir. Selfit ən çox yayılmış texnoloji xəstəliklərdən biridir. Əslində hər kəsin ətrafında selfitdən əziyyət çəkən birini tapmaq mümkündür.

Məsələ ilə bağlı **Bakı Slavyan Universitetinin müəllimi Alpay Əhmədov** öz fikirlərini bildirib: "Kompüterin ən böyük fəsadı bel ağrısıdır. Ən azı 3 saat kompüter qarşısında oturmaq belə bu ağrıya kifayətdir. Həmçinin, əsas fəsadlardan biri də gözün zəifləməsidir. Göz əzələləri çətin işləyir. Miyopiya ildən-ilə cavanlaşır və bu həqiqətin kompüterlərin, telefonların və tabletlərin populyarlaşması ilə əlaqəsini inkar etmək olmaz. Yaxşı olar ki, gecədən sonra kompüter qarşısında zaman keçirməyələr. Bu da çox ziyanlıdır. Həmçinin bu, insanlar internet və kompüter asılılığı yaradır".

#### Sosioloq Lələ Mehralı isə öz fikirlərini

**bu cür ifadə edib:** "Biz kompüterin həyatımıza girməsinə nə qədər sevindikə, yəni, o bizim işlərimizi nə qədər asanlaşdırdısa, illər keçdikcə əslində sağlamlığımıza nə qədər zərər vurduğunun da fərqi yoxdur. Düzdür, onun vasitəsilə sağlamlığımızı qurban verərək işlərimizi daha rahat həyata keçirə bilirik. Əvvəl arxivdə nə isə axtaranda günlər, saatlar, hətta bəzən həftələr sərf etmək lazım gəlirdi. İndi axtardığımız məlumat bir klikin, bir düymənin ucundadır. Kompüterin insan həyatında istifadəsi o qə-



der rahatdır. Amma biz qarşılığında öz sağlamlığımızı qurban veririk, gözlərimizi, fiziologiyamızı, fizioloji quruluşumuzun dəyişməsi prosesini hamımız bilir. Onurğamızın ayrılığını, getdikcə insanların donqar vəziyyətə gəlməyi, ibtidai insanın skeletinə bənzəməyimiz, yəni, hamısı göz qabağındadır. Hamımız hər şeyin fərqindəyik. Sadəcə, onun ziyanları ilə barışmışıq. Çünki, həyatımızı qazandığımızı tutalım, işimiz olsun, maraqlarımız olsun, məşğuliyyətimiz olsun, bizə gəlir gətirən çox şeyə görə kompüterə borcluyuq. Bu səbəbdən də onu həyatımızdan çıxarmaq bizə fəciəli görünür. Onsuz özümüzü təsəvvür edə bilmirik. O olmadan nəse etməyə çətinlik çəkir. Sadəcə, istifadəni minimuma endirmək, əgər işimiz bitdisə kompüterin qarşısından qalxmaq, lazım deyilsə, istifadə etməmək lazımdır. Asılı vəziyyətə gəlmək təbii ki, xəstəlik baxımından təhlükəli vəziyyətlərə səbəb ola bilər".

**Son olaraq psixoloq Vüsalə Əmiraslanova məsələnin psixoloji yanlarına toxunub:** "Son dövrlər işlərin onlayn olması, ümumiyyətlə, kompüterə tələbatın artması, bütün işlərimizin kompüterlə görülməsinə görə insanlar demək olar ki, saatlarla kompüterin qarşısında olurlar. Əsas da öyrəşmək üçün çox işlədilməlidir ki, əl öyrəşsin, sonra digər



Şuşa 28 illik zamandan sonra yenidən musiqi beşiyi olduğunu bəyan etdi. Pərixən böyük musiqiçilər nəslə yetişdirən bu məkanda keçirilən "Xarıbülbul" festivalı bütün dünyaya səs saldı. Buranın hər ağacı, hər qayası, axar suyu bu musiqinin avazı ilə nəfəs almış, bu musiqi qayaların, divarların, lal daşların da yaddaşına homuşdur. Əsrlərin yaddaşı var bu diyarda. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə müzəffər ordumuz 44 Günlük Vətən müharibəsində həsrətində olduğumuz torpaqlarımızı geri qaytardı. Bu gün Şuşa yeni bir ab-havadadır. Abadlıq-quruculuq işlərinin, yeni infrastrukturun yaradılması, tarixi-mədəni dini abidələrin bərpa və inşası və s. Şuşada böyük bir həyatın canlanmasından xəbər verir. Şuşada üçrəngli Azərbaycan bayrağının dalğalandırılması, Novruz bayramında Şuşada yandırılan tonqal bu torpaqda Böyük qayıdışın işığı idi. İndi toy-büsata bürünüb Şuşamız. Öz köklü-şəcərəli insanlarına qucaq açıb. Buranın hər qarışında qan izi olduğundan Şuşa bizim üçün bir and yerinə, müqəddəs məkana çevrilib. Şuşamız bayram libasını geyinib. Gözəl ifa, klassik musiqi bütün aləmə dolaşmış. Şuşa sentyabrın 18-də yenidən toy-büsata büründü. Xalqın milli və klassik musiqisi dağları-dərələri aşdı. Hər kəsin könül



# Şuşamızın

## sorağı musiqi çələngləri ilə dünyaya yayılır

yerində ucaldılıb.

**Hər il dahi Üzeyir Hacıbəylinin ad günündə qeyd olunan tədbir, bu dəfə Şuşada, onun heykəlinin ucaldığı parkda təşkil edildi**

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fərmanına əsasən, 1995-ci ildən hər il ölkəmizin müxtəlif bölgələrində keçirilən Milli Musiqi Günü bu il Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin dəmir iradəsi və Müzəffər Ordumuzun rəşadəti sayəsində Şuşada təşkil edilib. Bu festivala yalnız Üzeyir bəyin vaxtilə yaratdığı ansambl deyil, həmçinin ölkənin aparıcı sənətkarları, xalq və əməkdar artistləri, tanınmış ifaçıları qatılıb, onun adını daşıyan parkda milli musiqimizin xəzinəsi sayılan əsərləri ifa ediblər. Fikrət Əmirov adına Mahnı və Rəqs Ansamblının Xalq Çalğı Alətləri Orkestrinin ifasında Üzeyir Hacıbəyli, Vəlif Adıgözelov, Süleyman Ələsgərov və digər bəstəkarların əsərləri səsləndirilib. Sentyabrın 24-dək davam edəcək Üzeyir Hacıbəyli XIII Beynəlxalq Musiqi Festivalı zəngin proqramında Azərbaycanın bədii kollektivləri, solistləri ilə yanaşı,



xoş oldu. Ruhu bu məkanlarda dolaşan insanlar azad, rahat nəfəs aldılar. Şuşada ilk dəfə Milli Musiqi Günü çərçivəsində Üzeyir Hacıbəyli XIII Beynəlxalq Musiqi Festivalının konserti keçirildi. Bu konsert avqustun 29-da Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ilə açılışı olan Üzeyir bəyin heykəli qarşısında baş tutdu. Mədəniyyət Nazirliyinin və Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə iştirak edən nümayəndə heyətinin üzvləri xalq artisti Bülbülün evini və Nəvəvan bulağını ziyarət etdilər. Şuşalılar Nəvəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün heykəlləri önünə gül dəstələri qoyaraq ziyarət etdilər. Bundan qürurverici nə ola bilər? Həsrətlə gözlədiyimiz Şuşamızın, "Qafqazın Konservatoriyası"nın torpağındaydı. Azərbaycanın Mədəniyyət Paytaxtı Şuşada. Bu yerləri gəzmək xoş olmaqla yanaşı, bir təəssüf hissi də oyadır insanda. Bir zamanlar mədəniyyət abidələri ilə seçilən Şuşamız erməni işğalçı-



ları tərəfindən dağıdılıb, tar-mar olunubdu. Erməni işğalçıların izi var hər qarışında. Tarixi, mədəni abidələrimiz dağıdılıb, ev muzeyləri qarət edilib. Uzun illər idi ki, heykəlləri güllənmiş Xan qızı, Üzeyir bəy, böyük nəغمəkar Bülbül öz doğma yurdlarına qayıdacaqları günü gözləyirdilər. Belə ki, donmuş üzler hərəkətə gələcək, uzaq kimi görünən yollar bir addımlıqda olacaqdı. Güllələnmiş bu büstlər erməni vandalizminin şahidləridir. Cansız heykəllərə güllə ataraq qiymətli heykəlləri, milli memarlıq abidələrini, muzey əşyalarını gülləbəran et-

mişdilər. Prezident İlham Əliyev hələ Vətən müharibəsindən öncə qeyd etmişdi ki, ərazi bütövlüyümüz bərpa edildikdən sonra Üzeyir Hacıbəylinin, Nəvəvanın, Bülbülün büstləri Şuşaya qaytarılacaq. Azərbaycan Prezidentinin bu sözləri artıq reallığa çevrildi. Həmin dahi şəxsiyyətlərin büstləri Şuşada yenidən əvvəlki yerlərində bu qədim Azərbaycan şəhərinə gələn qonaqları salamlayır. Bu gün Üzeyir Hacıbəylinin, Xurşidbanu Nəvəvanın, Bülbülün Şuşadakı büstləri öz məkanlarında rahat nəfəs alır. Azad Şuşa şəhərində görkəmli Azərbaycan

can bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin heykəli də ucaldılıb. Xatırladaq ki, 1985-ci ildə Üzeyir Hacıbəylinin 100 illik yubileyi münasibətilə Şuşada bəstəkarın heykəli ucaldılmışdı. Heykəltəraş Əhməd Salıkov tərəfindən hazırlanan abidə 1992-ci ildə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq tamamilə məhv edilmişdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq bəstəkarın yeni heykəli hazırlanıb. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan heykəl Şuşa şəhərində öz əvvəlki

ABŞ və Polşadan dövlət olunmuş musiqiçilərin də çıxışları yer alıb. Bundan əlavə, 44 günlük Vətən müharibəsində Ali Baş Komandanın qətiyyəti, Ordumuzun şücaəti nəticəsində tarixi ədalət bərpa edildikdən sonra Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə Şuşa şəhərinin Azərbaycanın Mədəniyyət Paytaxtı elan olunması nəzərə alınaraq, builki festivalın ilk konsertlərindən biri də Şuşa şəhərində keçirildi. 28 ildən sonra Azərbaycan professional musiqi sənətinin banisi, dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin ölməz əsərləri yenidən səsləndirildi. Vaxtilə "Leyli və Məcnun" operasına şahidlik edən Şuşa yenidən tarixi günlərinə qovuşur. Bütüt dünya bu səsi eşidir və gözəl Şuşamızın sorağı musiqi çələngləri ilə dünyaya yayılır, el-el, oba-oba dolaşır. Şuşa öz övladlarını yenidən ağışuna alır.

**Zümrüd BAYRAMOVA**

- **Sadiq müəllim, “Əsrin müqaviləsi”nin bağlanması 30 ilə yaxın vaxt keçir. Bu müqaviləni necə qiymətləndirirsiniz?**

- “Əsrin müqaviləsi” adı ilə tarixə yazılmış Azərbaycanın ən böyük transmilli neft müqaviləsini dəyərləndirərkən bir neçə aspektdən yanaşmaq lazımdır: Siyasi, geosiyasi və iqtisadi aspektdən. Heç kimə sirr deyil ki, 1990-cı illərin əvvələri Azərbaycanın siyasi həyatı tələtlər və təbəddülatlar dövrü idi. Azərbaycan parçalanma təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Xalqımız bu təhlükədən onu xilas edəcək lideri - Heydər Əliyevi təkidli tələblərlə Naxçıvandan Bakıya dəvət etməyi və demokratik yolla hakimiyyətə gətirmişdi. Həmin dövrlərdə Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyi yeni-yeni möhkəmlənməyə başlayırdı. Transmilli korporasiyaların Azərbaycan neftinə marağının güclü olmasına baxmayaraq, ölkə qanunvericiliyində sərmayə qoyuluşu üçün hüquqi təminatlar yetərli deyildi. Şübhəsiz, bu məsələlərdə Heydər Əliyevin fenomenal şəxsiyyəti mühüm rol oynadı. Ümummilli lider Heydər Əliyevin şəxsiyyətinə qarşı inam və etimad “Əsrin müqaviləsi”nin bağlanmasında həlledici amilə çevrildi. Belə ki, sovetlər birliyinin idarə edilməsində iştirakı zamanı şəxsi keyfiyyətləri ilə seçilməsi, qətiyyəti, işgüzarlığı, ən əsası isə söylədiyi hər sözünün ağası olması onu ən vacib keyfiyyəti kimi başqalarından fərqləndirmiş və dünya liderləri arasında yüksək nüfuz sahibi olmasına zəmin yaratmışdır. Dünya liderləri arasında yüksək etimada layiq bir şəxsiyyətin Azərbaycanda hakimiyyətə gəlməsi yeni epoxanın əsasını qoydu. Bu epoxanın adı Heydər Əliyev epoxası idi.

Azərbaycanın siyasi həyatının yeni dövrü məhz müstəqilliyimizin qorunub saxlanması və möhkəmlənməsini diqtə edirdi. Yeni dövr dünyanın super güclərinin təmsil olunduğu sözügedən transmilli neft müqaviləsinin bağlanması ilə özünün pik səviyyəsinə çatmışdı. Xatırlayırınsızsa, məhz 1994-cü ilin may ayında Ermənistanla Azərbaycan arasında uzunmüddətli atəşkəs razılaşması əldə edilmişdi. Bundan 4 ay sonra isə artıq “Əsrin müqaviləsi”nin reallaşması baş vermişdir. Böyük siyasi xadim Heydər Əliyev bütün dünyaya Qərblə Rusiya arasında balanslaşdırılmış siyasət yürüdəcəyini elan etdi. 20 sentyabr 1994-cü ildə gerçəkləşmiş “Əsrin müqaviləsi”də Azərbaycan Respublikası ilə ABŞ, Böyük Britaniya, Rusiya, Türkiyə, Norveç, Yaponiya və Səudiyyə Ərəbistanının 13 ən məşhur neft şirkəti Amoco, BP, McDermott, UNOCAL, Lukoil, Statoil, Exxon, Türkiyə Petrolları, Pennzoil, ITOCHU, Ramco, Delta iştirak etmişdir. Bununla da “Yeni neft strategiyası” və doktrinasının əsası qoyuldu. “Əsrin müqaviləsi”ni imzalayan dövlətlərdən 3-ü - Rusiya, ABŞ və Böyük Britaniya BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri idi. Mühəribə şəraitində olan bir dövlət üçün bu çox vacib amil idi. Artıq bu müqavilədən sonra Azərbaycanda sabitlik və təhlükəsizliyin təmin edilməsi regional deyil, global bir məsələyə çevrildi. Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanın regionda həlledici söz sahibi olması, ümumqafqazın inkişaf perspektivlərinin məhz Azərbaycandan asılı olması müqavilənin regional və geosiyasi leytmotivinə çevrildi.

Heydər Əliyev epoxası ilə başlayan və Ümummilli lider tərəfindən “İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir!” şüarı ilə həyata keçirilən iqtisadi siyasət yeni dövrün gerçəkliklərini özündə ehtiva edirdi və bu iqtisadi siyasətin mərkəzində məhz neft amili dururdu.

- **“Əsrin müqaviləsi”ni doğuran tarixi şəraiti qiymətləndiriniz, bu müqavilənin baş tutmamasına hansı təhdidlər var idi? Bu barədə nə deyə bilərsiniz?**

- Xatırlayırınsızsa, bu müqavilənin baş tutmamasında maraqlı olan qüvvələr həmin ərəfədə Azərbaycanda siyasi qətlər və terrorlar həyata keçirdilər. Lakin Heydər Əliyevi terror aktları ilə Azərbaycanın taleyüklü bu layihəsini həyata keçirməkdən çekindirə bilmədilər. Bu müqavilənin Azərbaycanın gələcək iqtisadi strategiyasının müəyyən edilməsində nə qədər mühüm rol oynayacağını müəyyənləşdirən böyük siyasi xadim Heydər Əliyev bütün təhdidlərə sinə gerəkək, öz prinsiplial mövqeyindən geri çəkilmədi və layihəni gerçəkləşdirməyə nail oldu.

- **Sadiq müəllim, Siz, Ümummilli lider tə-**

# “Əsrin müqaviləsi” Heydər Əliyev neft strategiyasının zəfər təntənəsidir

**rəfindən balanslaşdırılmış xarici siyasət kursundan danışdınız, bu siyasətin iqtisadi bazasını nə təşkil edirdi?**

- Şübhəsiz ki, dünya siyasi liderləri içərisində böyük nüfuzu olan ümummilli lider Heydər Əliyev vaxtı ilə SSRİ-ni idarə edən şəxslərdən biri kimi dünyanın siyasi mənzərəsini və gerçəkliklərini yaxşı dəyərləndirən siyasətçi idi. Heydər Əliyevin “Əsrin müqaviləsi” vasitəsilə əks qütblərdə dayanmış Qərb və Rusiya ilə, eyni zamanda qardaş Türkiyə ilə münasibətlərdə “qızıl orta”-nı tapa bilmə bacarığı heyranlıqla qarşılanırdı. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın ən böyük iqtisadi layihəsi olan “Əsrin müqaviləsi” bağlanarkən birinci növbədə Azərbaycanın milli maraqları ön planda olmaqla, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin milli maraqlar kontekstində və xüsusilə Azərbayca-

**qeyri-neft sektorunun inkişafını necə qiymətləndirirsiniz?**

- Müqavilənin gerçəkləşməsi plan üzrə nəzərdə tutulduğu müddətdə həyata keçməyə başladı. 1999-cu ilin dekabrında Azərbaycan nefti ilə doldurulmuş ilk tanker dünya bazarlarına çıxarıldı. Bu neftin satışından əldə edilən valyuta ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmış Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna daxil edildi. Görülən bütün tədbirlər qeyri-neft sektorunun inkişafına xidmət edirdi. Azərbaycanın ən böyük kapitalı insan kapitalıdır. Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın dilindən səsləndirilmiş bu fikir



Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri, texniki elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Yeni Azərbaycan Partiyasının NTK-nın üzvü Sadiq Qurbanovun [yap.org.az](http://yap.org.az)-a müsahibəsi

nın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsi əsas amil olaraq təməl prinsipə çevrilmişdir. Burada Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinə də xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. 1999-cu ilin noyabrında Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilmiş ATƏT-in sammitində ABŞ, Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxıstan və Türkmənistan prezidentləri tərəfindən Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) “Əsas İxrac Neft Kəməri”nin çəkilişi haqqında dövlətlərarası müqavilə imzalanmışdır. 2002-ci il sentyabrın 18-də Bakıda, Səngəçal terminalında Heydər Əliyevin Türkiyə və Gürcüstan prezidentlərinin iştirakı ilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac neft kəmərinin təməl daşı qoyulmuş və tikintisinə başlanmışdır. BTC-nin Azərbaycan hissəsinin Gürcüstan hissəsi ilə birləşdirilməsi 2004-cü ilin oktyabrında baş tutdu. 2006-cı il iyulun 13-də isə Türkiyənin Ceyhan şəhərində XXI əsrin ən böyük enerji layihəsi olan Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Göründüyü kimi, Qərblə-Rusiya arasında “qızıl orta”-nı müəyyənləşdirən ümummilli lider Heydər Əliyevin Türkiyəyə yönəlik jestləri isə milli maraqlar çərçivəsində prinsiplial əhəmiyyət daşıyır.

- **Neft kontraktlarının bağlanması və yeni neft strategiyasının müəyyənləşdirilməsində həmin dövrlərdə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin Birinci vitse-prezidenti, hazırkı Prezident İlham Əliyevin rolunu necə qiymətləndirə bilərsiniz?**

- Çox maraqlı məqama toxundunuz. Heydər Əliyevin ailəsində böyümüş Prezident İlham Əliyevin siyasi fəaliyyətinin qızıl dövrlərindən biri kimi məhz neft siyasətinin düzgün müəyyən edilməsindəki qatqısını hesab edə bilərik. Cənab İlham Əliyevin prezidentlik dövründə isə həm ona miras qalmış bu uğurlu daxili və xarici siyasətin davam etdirilməsi, həm də ölkənin müdafiə potensialının artırılması nəticəsində ərazi bütövlüyümüz təmin olundu. Cənab Prezidentin fəaliyyətinə toxunarkən onun 2000-ci illərdən sonra Avropa Şurasındakı fəaliyyəti, yüksək tribunlardan erməniləri ifşa etməsi, yüksək diplomatik bacarığı ilə erməni hökumət başçılarını auditoriyalar qarşısında çətin durumlara salmasının şahidi olduq. Xüsusilə, xarici siyasət kursunun düzgün müəyyən edilməsi, Qoşulmama Hərəkatına üzvlüyümüz, pandemiya və digər təbii fəlakətlər zamanı onlarla ölkəyə yardım etməyimiz, ən əsası isə düşmənin üzərində qələbənin təmin edilməsi cənab Prezidentin tarixə qızıl həflərlə yazdığı səhifələr, həmçinin düzgün neft strategiyasının gətirdiyi siyasi dividentlərdəndir.

- **Neft gəlirlərindən səmərəli istifadə və**

Azərbaycanın dövlət siyasətinin əsas prioritetini təşkil edir. Özünü sosial dövlət elan edən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən bütün layihələrin mərkəzində məhz insan amili durur. Əlbəttə, biz neft ölkəsi olmağımız gerçəyini unutmamalıyıq, təsadüfi deyil ki, Azərbaycanın dövlət büdcəsinin böyük bir hissəsini neftdən əldə edilən gəlir təşkil edir. Lakin qeyri-neft sektorunun inkişafı dövlətimizin ən vacib iqtisadi prioritetlərindəndir. Neftdən əldə edilən gəlirin qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilməsi iqtisadiyyatın dinamik inkişafını təmin etməkdədir. Bütün sahələrdə, ilk növbədə informasiya texnologiyaları, innovasiyalar olmaqla, neftdən əldə edilən gəlirlə sərmayə qoyuluşunun şahidi oluruq. Həmçinin, bir istiqaməti xüsusilə qeyd etmək istəyirəm: neft sahəsində çalışan kadrların hazırlanmasına sərmayə qoyuluşunu. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasında ölkəmizin təhlükəsizliyini təhdid edən hallar sırasında peşəkar insan ehtiyatlarının çatışmazlığı xüsusi ilə vurğulanmışdır. Konsepsiyaya görə peşəkar milli işçi qüvvəsinin və idarəetmə sektorunun inkişafı üçün zəruri olan bütün səviyyələrdə təlim və tədrisin təmin edilməsinə qadir olan müntəzə qatqısı təhsil sisteminin inkişafındakı və idarə edilməsindəki uğursuzluq Azərbaycan Respublikasının inkişafına uzaq perspektivdə mənfi təsir göstərə bilər. Bu təhlükənin aradan qaldırılması istiqamətində görülmüş işlər arasında neft sənayesində milli kadrların hazırlanması da mühüm rol oynayır. Bu sahədə uzun illər fəaliyyət göstərən Azərbaycan Neft Akademiyasının rolunu danmaq olmaz. Lakin bu ali məktəblə bərabər yeni yaradılmış Ali Neft Məktəbinin yeni çağırışlara cavab verən müasir milli kadrların hazırlanmasında qatqısı böyükdür. Ümumillikdə, qeyri-neft sektorunun inkişafını aşağıdakı kateqoriyalara ayırmaq olar.

- 1) Neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi.
- 2) Təhsilin, mədəniyyətin və idmanın inkişafına yönəlik layihələr.
- 3) İnfrastruktur və nəqliyyat daşımaqları layihələri.

- **Sadiq müəllim, son dövrlər qeyri-neft sektorunun əsas diqqətçəkən istiqamətlərindən biri olan alternativ enerji mənbələri ilə bağlı layihələr sizin tərəfinizdən bir neçə dəfə səsləndirilmişdir. Bu sahənin inkişaf perspektivini necə görürsünüz?**

- İqtisadi rentabelliyyəti və dayanıqlılığı baxımından alternativ enerji mənbələri son dövrlər bizim regionda da aktualıq qazanmaqdadır. Bu enerji növünün qaynaqlarının təbii olması

bu sahənin səciyyəvi xüsusiyyətidir. Ümumiyyətlə deyə bilərik ki, son illərdə aparılmış islahatların bir hissəsi bərpaulunan enerji istehsalı ilə bağlıdır. Bu sahədə bir sıra təşəbbüslər uğurla reallaşdırılıb və bərpaulunan energetika sahəsi son dövrlərdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişafında önəmli yer alıb. Bu gün xarici şirkətlərlə yeni layihələrin imzalanması bu sahədə atılan ciddi addımlardan biridir. Məsələn, işğaldan azad edilmiş regionlarımızın bərpasında alternativ enerji mənbələri ilə bağlı məşhur olan “ACWA Power” və “Masdar” şirkətləri ilə 500 milyon dollarlıq müqavilə bağlanması dövlətimizin bu sahənin inkişafında maralı olduğunun göstəricisidir. Bu müqavilələr Azərbaycana sərmayə yatırılmasını nəzərdə tutur ki, bu da ilk növbədə milli iqtisadiyyatımıza stimül verəcək, yeni iş yerləri açılacaq. Bu layihələr ölkəmizin enerji dayanıqlılığını təmin edəcək. Bərpaulunan enerji istehsalı ölkəmizdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişafına töhfə verəcək. Bu sahənin inkişafını şərtləndirmək üçün Milli Məclisdə bir neçə yeni qanun da qəbul edilib. Elə keçən yaz sessiyasında “Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” qanun qəbul etdik. Heç şübhəsiz ki, bu sahənin inkişaf perspektivləri möhkəm təməllər üzərində qurulmalı və inkişaf etdirilməlidir.

- **Sadiq müəllim, ekspertlər postneft dövrü ilə bağlı müxtəlif fikirlər səsləndirirlər. Bu barədə sizin fikirlərinizi bilmək maraqlı olardı.**

- Bəzi hallarda postneft dövrü ilə bağlı pessimist təhlillərlə rastlaşırıq. Hesab edirəm ki, postneft dövrü ilə bağlı ən ciddi şəkildə Azərbaycan dövləti, onun rəhbəri cənab İlham Əliyev düşünür. Qeyri-neft sektoruna qoyulan sərmayə, müxtəlif sahələrin inkişafı etdirilməsi bunun bariz nümunəsidir. Bir məsələni də xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, 2017-ci ildə “Əsrin müqaviləsi”nin iştirakçısı olan subyektlərlə yeni pay bölgüsü ilə bağlı müqavilə müddətinin 2050-ci ilə kimi uzadılması, postneft dövrünün yaxın gələcəkdə aktual olmasından xəbər verir. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan dövləti, onun uzaqgörən, müdrik Prezidenti İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın düşünülmüş siyasətləri sürətli iqtisadi inkişafa təminat verir. Odur ki, bu mövzuda narahat olmağa dəyməz.

Bu siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan 4-cü sənaye inqilabının regional mərkəzinə çevrilmişdir. Bu isə Azərbaycanın möhkəm iqtisadi və siyasi təməllər üzərində olduğunu, Qafqazın lider dövləti olmaqla, dünyanın qabaqcıl inkişaf etmiş ölkələri arasında ön sıralarda özünə yer tutacağını göstərir. Təsədüfi deyil ki, artıq “ağıllı hökumət”, “ağıllı şəhər”, “ağıllı kənd”, “ağıllı fabriki”, “ağıllı avtomobil”, “ağıllı telefon” kimi konsepsiyalar həyatımızda daha çox görünməyə başlayıb. Onu da qeyd edirəm ki, Azərbaycan gənclər ölkəsidir, yeniliyə açıq cəmiyyəti vardır. Hesab edirəm ki, hətta pessimist ekspertlərin proqnozları doğrusla belə, biz, xalq, millət olaraq postneft dövrünə hazırıq.

- **Sadiq müəllim, Yeni Neft Strategiyası Azərbaycana nə qazandırdı?**

- Azərbaycanın iqtisadi potensialının ən vacib komponenti olan neft amilinin düzgün idarə edilməsi 44 günlük Vətən müharibəsində özünü göstərdi. Azərbaycanın dünyanın hərbi baxımdan ən güclü dövlətlər sırasına çıxmasında məhz bu siyasətin düzgün qurulması həlledici rol oynadı. Vaxtilə ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən iqtisadi prioritetlərin düzgün müəyyən edilməsi və cənab İlham Əliyev tərəfindən bu siyasətin uğurla davam etdirilməsi bizimlə müharibə vəziyyətində olan Ermənistanın iqtisadi blokadaya alınmasına gətirib çıxardı. Əvəzində isə güclü iqtisadiyyatımız bizə müdafiə sənayemizin inkişafı edilməsinə şərait yaratdı. Bütün bunlar iki böyük sərkərdənin - Heydər Əliyevin və onun davamçısı İlham Əliyevin zəkasının Azərbaycan xalqına töhfəsi idi.

# “Əsrin müqaviləsi” və Neftçilər Günü

**N**eftçilər Günü - neft-qaz sahəsində çalışanların peşə bayramıdır. 1994-cü il sentyabrın 20-si müstəqil Azərbaycan dövlətinin inkişafında tarixi, mühüm bir gün oldu. Həmin gün xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış və bütün dünyada “Əsrin müqaviləsi” adı ilə tanınmış neft kontraktları imzalandı. Bu kontraktlar Azərbaycanın neft və yeni iqtisadiyyat tarixinin şanlı səhifəsini açdı.

Azərbaycan ilk dəfə idi ki, 6 ölkəni təmsil edən dünyanın məşhur 10 xarici neft şirkəti ilə belə böyük miqyasda saziş imzalayırdı. Bu saziş Xəzər dənizində beynəlxalq əməkdaşlığın əsasını qoydu, xarici sərmayədarların Azərbaycana axınını sürətləndirdi. “Əsrin müqaviləsi” həm də Azərbaycanda yeni neft-qaz kontraktlarının bağlanmasına güclü təkan verdi. “Əsrin müqaviləsi” tezliklə öz bəhrəsini verdi.

1997-ci il noyabrın 12-də “Çıraq-1” platformasında “Əsrin müqaviləsi” üzrə ilkin neftin hasilatına başlandı. 2005-ci ilin fevralında isə “Azəri- Çıraq-Günəşli” yataqlarının Mərkəzi Azəri hissəsində ilkin neftin hasilatına başlandı. “Əsrin müqaviləsi”nə ilkin qoşulan şirkətlər bunlardır: “AMOKO”, “Yunokal”, “Pennzoil” (ABŞ), “Britiş Petroleum,



“Remko” (Böyük Britaniya), “Statoyl” (Norveç), “LUKOyl” (Rusiya), “Türk Petrolları” (Türkiyə), “Delta” (Səudiyyə Ərəbistanı). Sonradan müqaviləyə “İtoçu” (Yaponiya), “Ekson”, “Amerada Hess” (ABŞ) şirkətləri də qoşuldu.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində ratifikasiya olunduqdan dərhal sonra neft-qaz əməliyyatlarının idarə edilməsi və əlaqələndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) yaradıldı. Ölkəmizin neft strategiyasının əsas istiqamətlərindən biri Azərbaycan neftinin və qazının dünya bazarına nəql edilməsindən ibarətdir. Bu sahədə “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəməri layihəsinin hazırlanması və reallığa çevrilməsi mühüm rol oynayır. Bu layihənin də baş memarı, onun bünövrəsini qoyan, həyata keçirilməsinə şəxsən rəhbərlik edən Heydər Əliyev olmuşdur.

1998-ci ildə Ankarada Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan Prezidentləri “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəmərinin inşaa edilməsi haqqında ilk saziş imzaladılar. ATƏT-in İstanbul sammitində (1999, 18 noyabr) ABŞ prezidenti Bill Klintonun iştirakı ilə Azərbaycan, Qazaxıstan, Gürcüstan və Türkiyə Prezidentləri tərəfindən layihənin dəstəklənməsinə və qısa müddətdə həyata keçirilməsinə yönəlmiş İstanbul Bəyannaməsi imzalandı.

məsi imzalandı.

2002-ci il avqustun 18-də Sanqaçal terminalında “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəmərinin təməli qoyuldu. Bu böyük layihə artıq reallığa çevrilmişdir. 2005-ci il mayın



yın 25-də kəmərin Azərbaycan, 13 oktyabrında isə Gürcüstan hissələrinə ilkin neftin doldurulması mərasimi keçirilmişdir. 2006-cı ilin yazında isə kəmərin Türkiyə hissəsi istifadəyə veriləcəkdir. “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəməri dünyada bənzəri ol-

mayan mühəndis qurğusudur. Bu layihə Şərqi-Qərbi enerji dəhlizinin əsasını təşkil edir. Ümumi uzunluğu 1762 km olan kəmərin 443 kilometri Azərbaycan, 249 kilometri Gürcüstan, 1070 kilometri isə Türkiyə ərazisindən keçir. Kəmərdə 50 milyon ton, sutkada isə 1 milyon barrel xam neft ötürmək qabiliyyətindədir H. Əliyevin bu layihənin gerçəkləşdirilməsində əvəzsiz xidmətləri qiymətləndirilərək “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəmərinə onun adı verilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin fərmanı ilə hər il sentyabrın 20-si “Neftçilər Günü” kimi qeyd olunur.

Neftçi deyəndə bəzən yanlış olaraq yalnız quyudan neft hasil edən insanı nəzərdə tuturlar. Qazmaçı da, təmirçi də, operator da, geoloq da, geofizik də, bu sahədə çalışan inşaatçı da, rabiteçi də neftçidir, böyük



neftçilər ordusunun üzvüdür. Bu gün neft, bizim hər birimizin həyatından, taleyindən keçir. Çünki ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında neft amili həlledici rol oynayır. Neftdən əldə edilən gəlirlə Azərbaycanda yeni infrastruktur yaradılır, xaricdən heç bir kömək almadan global layihələr reallaşdırılır, qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirilərək iqtisadiyyat şaxələndirilir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev neftçinin Azərbaycanda həmişə ən şərəfli peşələrdən birinin sahibi olduğunu demişdir. Bu, indi də belədir. SİA Neftçilər Günü ilə bağlı araşdırma apararaq deputatların və uzun müddət neft-qaz sektorunda çalışmış neftçini fikrini

öyrənib.

**Məlum gün münasibəti ilə ömrünün 24 ilini bu sahəyə həsr edən Nahid Məmmədovun fikirlərini öyrəndik. Gəlin, ilk öncə onun haqqında məlumatlanaq:**

Nahid bəyin 49 yaşı var. Ailəli və bir övlad sahibidir. O, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasını bitirib. 1995-ci ildə bu akademiyanın neft-qaz mühəndisliyi fakültəsindən məzun olub və təyinat alaraq “Qobustan Kəşfiyyat Qazma İşləri İdarəsi”ndə operator vəzifəsində çalışıb. Daha sonra o, Nəriman Nərimanov adına Abşeronneft Neft-Qaz Çıxarma İdarəsində qaz hasilatı üzrə mühəndis vəzifəsində çalışıb. O, yalnız mühəndisliklə kifayətlənməyərək həmçinin, bir sıra müxtəlif vəzifələrdə də iş icra edib. Hal-hazırda isə neft-qaz hasilatı üzrə usta vəzifəsində çalışır.



Onun işi nə qədər ağır və çətin olsa da, bunu sevərək edir: “Bildiyimiz kimi, neftçilərin əksəriyyətində həyatının yarısı dənizdə keçir. Hər iş kimi bu sahənin də özünəməxsus çətinlikləri var. Amma bunu qorxulu, riskli adlandırmaq olmaz. Çünki adi bir misal çəmək, məsələn, dülğər işi. Dülğər də ani bir diqqətsizlik edərsə, əlini, qolunu itirə bilər. Belə hallar az olmayıb. İndi belə hadisələrə görə deyə bilərik ki, heç kim dülğər olmasın, təhlükəlidir, ya qorxuludur? Əlbəttə ki, yox. Eləcə də bizim işimiz. Sadəcə olaraq diqqətli, məsuliyyətli olmaq lazımdır” deyən Nahid bəy də məhz belə neftçilərdəndir.

O, bəzən elə olub ki, hava şəraiti ilə bağlı olaraq aylarla evə getməyib. Daha doğrusu, gedə bilməyib. Nahid bəy deyir ki, bu sahəni seçən insan möhkəm iradəli, qoçaq, dözümlü və ən əsası, sağlam ruhlu olmalıdır.

N. Məmmədov sözlərinə belə davam edib: “Biz hamı kimi, hər səhər durub işə getmirik. Bu tərəfdən işimiz nisbətən rahatdır. Amma hamıdan fərqli olaraq bir gün evdən çıxıb, 15 gün, bəzən bir ay sonra evə qayıdırıq. Bəzi hallarda bir ay işdə, bir ay evdə oluruq. Çətinliklərimiz də olur. Ancaq bunlar müvəqqətidir. İşini sevərək görürsənsə, hər şeyin öhdəsindən gələ bilərsən. Müəyyən müddətdən sonra ailə də artıq öyrəşir. Mən işimi sevirəm. Ailə üzvlərim də məni belə qəbul edib. Ona görə də işimlə bağlı evdən nə qədər uzaqda qalsam da, əlavə sözsöhbət, küskünlük yaşanmır”.

“Bayramları da əsasən işdə qeyd edirik. Təbii ki, bayramda ailədən uzaq qalmaq çətin olur. Əvvəllər telefon olmurdu, ailəmlə əlaqə yarada bilmirdik. İndi, çox şükür, belə problemlərlə o qədər də qarşılaşmırıq. Dəniz bizim ikinci evimizdir. Burada bizim asudə vaxtlarımız üçün çox gözəl şərait yaradılıb”.

“Fırtınalar bizim dostumuzdur. Nə qədər güclü külək olsa da, bu, dənizə olan sevgini azaltmır. Ara-sıra güclü küləyə düşürük. Təbii ki, əvvəlcədən bu barədə məlumatlandırırıq. Bu zaman dənizə çıxmırıq. Qeyri-adi hava dəyişikliyi yaşanarsa, külək tutmayan nöqtələrdə gəminin və heyətin təhlükəsizliyini təmin etmək mümkündür”.

“Bir oğlum var və onun seçimlərinə daim hörmətlə yanaşıram. Hansı sahəni seçsə, ona daim dəstəyəm. Lakin, oğlum mənim sahəmi seçsə, onunla sadəcə fəxr edərdəm. Təbii ki, yenə də seçim onundur. Gənclərə

# “Əsrin müqaviləsi” və Neftçilər Günü



tövsiyəm odur ki, dəniz çox gözəldir. Bu sahnə üzrə çalışmaq istəyən gənclər heç nədən qorxmasınlar. Bütün sahələr kimi, bizim sahənin də öz çətinliyi və özünəxas müsbət cəhətləri var”.

**Deputat Azər Badamov isə fikirlərini bu cür ifadə edib:** “Bu gün neft-qaz sənayesində çalışanlar peşə bayramlarını qeyd edirlər. Əgər biz müstəqillik illərimizdə keçdiyi tarixi yolumuza bir anlıq qayıtsaq görürük ki, 1994-cü ildən başlayaraq Azərbaycan addım-addım inkişaf edərək regionun ən güclü ölkəsinə çevrilib. Bu illərdə yığdığımız iqtisadi güc hərbi gücümüzü artırmağımıza imkan verdi. Nəticədə isə 44 günlük Vətən müharibəsində



Böyük Qələbə qazanaraq torpaqlarımızın 30 illik erməni işğalına son qoyduq. Neft-qaz sahəsində uğurlu istehsal ərsəyə gətirə bilməsəydik bugünkü nailiyyətlərdən danışa bilməzdik. Uğurlu neft strategiyamızın banisi Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə 27 il əvvəl 20 sentyabrda imzalanmış “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın gələcəyinə açılmış qapısı olub. Bəli, “Əsrin müqaviləsi” və düzgün müəyyənlanmış neft strategiyası Azərbaycanın neft-qaz sənayesinin yenidən qurulmasına imkan verdi. Əgər 27 il əvvəl Azərbaycanın neft sənayesinin dirçəldilməsi üçün xarici şirkətlərin maliyyəsinə ehtiyac duyulurdusa, bu gün isə Azərbaycan 53 milyard dollar valyuta ehtiyatına malik, həm də bir çox ölkələrə investisiya yatırın ölkəyə çevrilmişdir. Uğurla keçdiyimiz qısa və qələbəli tarixi yolumuza nəzər salanda hər uğurumuzun təməlinə neftçilərin əməyini görürük. Neft sahəsində çalışan fəhlədən başlamış bütün kollektivin gecə-gündüz əməyi sayəsində neftimizi və qazımızı dünya bazarlarına çatdırı bilirik. Məhz neft-qazdan gələn gəlirləri sayəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə sürətlə yenidən qurma və bərpa işlərini apara bilirik. Ona görə də neftçilərimiz “Neftçilər Günü”nü yüksək səviyyədə bayram etməyə layiqdirlər. Bayramınız

mübarək əziz neftçiləri”.

**Bu özel gün münasibəti ilə jurnalist-ekspert Rövşən Rəsulov da öz fikirlərini bildirərək neftçilərimizi təbrik edib:** “Bildiyimiz kimi, bu günün neftçilərin peşə bayramı kimi qeyd edilməsi Ulu öndər Heydər Əliyevin 16 avqust 2001-ci il tarixli fərmanı ilə rəsmiləşdirilib. Məhz bu özel gündə sözügedən peşənin təmsilçiləri sənayenin bu sahəsində əldə edilən uğurlar və qarşıda duran əsas məsələləri geniş müzakirə edir, bu sahədə xüsusi xidmətlər və fədakarlıq göstərən fəhlə və mütəxəssislərə dövlət başçısının fərman və sərəncamları ilə fəxri adlar, orden və medallar verilir. Çünki neftçi peşəsi həm də fədakarlıq anlamını da daşıyır. Bu gün Azərbaycan



neftçisi bütün dünyaya bir nümunədir. 20 sentyabr tarixinin bu sahədə çalışanların peşə bayramı kimi qeyd edilməsi isə bildiyimiz kimi 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən “Azəri” və “Çıraq” yataqları, eləcə də “Günəşli” yatağının dərinisulu hissəsinin birgə işlənməsi və hasil olunan neftin pay şəklində bölüşdürülməsi haqqında müqavilənin imzalanması ilə bağlıdır. Təxminən, 400 səhiyyə həcminə və 4 dildə hazırlanmış müqavilə öz tarixi, siyasi və beynəlxalq əhəmiyyətinə görə “Əsrin müqaviləsi” adını alıb.

Sonrakı proseslər barədə isə mətbuatda kifayət qədər məlumatlar vardır və Heydər Əliyevin təməlli neft strategiyası bu gün cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdirilməkdədir. Artıq Azərbaycan dünya neft sənayesində lider mövqeyə sahibdir və bu realıq özünü demək olar ki, bütün tərəflərdən sübuta yetirir. Məsələn, ötən il Azərbaycanın neft sənayesi üçün əlamətdar hadisə ilə yadda qalıb. Belə ki, sentyabrın 14-də “Azəri”, “Çıraq” yataqları və “Günəşli” yatağının dərinisulu hissəsinin 2050-ci ilə qədər birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş saziş imzalanıb. İmzalanma mərasimində çıxışı zamanı Prezident İlham Əliyev yeni müqavilənin Azərbaycan üçün çox böyük əhəmiyyəti olduğunu vurğulayıb. Söz yox ki, bu əhəmiyyəti biz iqtisadiyyatımızın, sənayemizin hərtərəfli inkişafında müşahidə edirik. Əhəlinin sosial təminatının yaxşılaşdırılmasından başlayaraq ordumuzun gücləndirilməsinə, hərbi sənayemizin artırılmasına, həmçinin müvafiq təbəqə-

lərdə yaşayan əhəlimizin güzəranlarının daha da yaxşılaşdırılmasına qədər əldə edilən hər bir uğur mütərəqqi neft strategiyası ilə bağlıdır. Hətta belə də deyə bilərik ki, bu günkü müasir Azərbaycanın güclü iqtisadiyyatının təməlinə neft strategiyasının uğurları dayanır. Bütün bunlara görə isə bizlər əziz neftçilərimizə də minnətdar olmalıyıq, çünki onlar gecəli-gündüzlü, yorulmadan öz peşələrinin öhdəsindən layiqincə gəliblər. Firsətdən istifadə edərək bütün neftçilərimizi peşə bayramları münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm”.

**Son olaraq isə deputat Müşviq Cəfərov da bunları deyib:**

“Azərbaycan sənayesinin inkişafına, ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin artırılmasına mühüm töhfələr verən qəhrəman neftçilər hər cür ehtirama layiqdirlər. Xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyev ötən əsrin 90-cı illərində yenidən hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ölkəmizin iqtisadi müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi işində, Azərbaycanın yeni neft strategiyasının reallaşdırılmasında xüsusi fədakarlıqları ilə seçilən bu çətin və şərəfli peşə sahiblərinə qayğı və diqqət xeyli artırıldı. Ulu öndər Heydər Əliyevin “Neftçilər Günü”



peşə bayramının təsis edilməsi haqqında 2001-ci il avqust ayının 16-da imzaladığı tarixi fərman, ötən illər ərzində neft sənayesindəki fədakar əməklərinə görə fərqlənənlərin orden, medal və fəxri adlarla təltif olunması bu şərəfli peşə sahiblərinə göstərilən dövlət qayğısının parlaq təzahürü idi.

Dövlətimiz neftçilərinin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. Ötən illər ərzində neftçilərin sosial-məişət şəraitini yaxşılaşdırmaq məqsədilə mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanda hakimiyyətə rəhbərlik ediyi bütün dövrlərdə neftçilərə, xüsusilə isə dəniz neftçilərinə, eləcə də Neft Daşlarına diqqət və qayğı göstərmişdir. Heydər Əliyev kursunun layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də neft sənayesinin o cümlədən dənizdə neft hasilatının inkişafını və gələcək perspektivlərini daima diqqət və nəzarətdə saxlayır. Neft Daşlarında yaşayan və işləyən neftçilər üçün yüksək səviyyədə əmək və yaşayış şəraiti yaradılıb.

Mən bu əlamətdar gün münasibəti ilə bütün neftçiləri, o cümlədən dənizdə çalışan neftçiləri, Neft Daşlarında sakinlərini təbrik edir onlara işlərində və həyatlarında böyük uğurlar arzu edirəm”.

**Ayşən Vəli**



## Türkiyə-Rusiya prezidentlərinin görüşündə nələr müzakirə olunacaq?

**“Əslində, Türkiyə-Rusiya prezidentlərinin görüşü çoxprofilli görüşdür. Burada Türkiyə və Rusiya arasındakı ikitərəfli əlaqələrin müzakirəsi, həm regional məsələlərin, həm də global məsələlərin müzakirəsi gözləniləndir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Samir Hübətov deyib.**

Onun sözlərinə görə, burada ikitərəfli əlaqə dedikdə, Rusiya-Türkiyə arasında ticarət-iqtisadi, mədəni əlaqələrlə bağlı məsələlərin müzakirəsi gözləniləndir. Xüsusən də, S-400 raketləri ilə bağlı məsələlər, “AKKUYU” Atom Elektrik stansiyasının tikintisinin davam etdirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi ikitərəfli əlaqələrdə olduqca önəmlidir. Yeni, Rusiya üçün önəmli olan məsələ məlum olduğu kimi Ermənistandan da əvvəl özünün iqtisadi mənafeyi və maraqlarıdır.

Samir Hübətov bu haqda fikirlərini belə izah edib: “Bundan da əlavə Rusiya ilə Türkiyə arasında qaz məsələsi var. 1997-ci ildə Türkiyənin baş naziri Məsud Yılmaz idi. Onun dövründə iki ölkə arasında müqavilə imzalandı. Müqaviləyə əsasən Türkiyə qazın əsas hissəsini Rusiyadan alırdı. Keçən il bu müqavilənin tarixi artıq bitdi. İndi yeni dövr başlanıb və Rusiya yenə də istəyir ki, öz qazını Türkiyəyə satсын. Məlumdur ki, Rusiyaya tətbiq olunan, xüsusilə də, iqtisadi sahədəki sanksiyalar Rusiyanın qaz, neft sektoruna ciddi təsir göstərmişdir. Təbii ki, deyə bilərik ki, bu gün “Şimal 2 axını” layihəsi artıq yekunlaşıb və onun tamamlanması prosesi gedir. Buna baxmayaraq ABŞ Rusiyaya qarşı sanksiyalarını davam etdirir. Görünür ki, bundan sonra da bu sanksiyaları ABŞ gücləndirəcək. Ona görə də, Rusiya çalışır ki, bu məsələdə Türkiyə ilə müttəfiqliyini qoruyub saxlasın və özünün iqtisadi maraqlarını Türkiyə üzərindən təmin etsin. Regional məsələlərə gəldikdə isə burada bir neçə məsələlər var. Burada həm Liviya, həm Suriya, həm də Əfqanıstan, Mərkəzi Asiya və Azərbaycan məsələsi var. Xüsusən bunlardır, eyni zamanda Ukrayna məsələsini buraya əlavə edə bilərik. Azərbaycan məsələsi aydındır, artıq Türkiyənin Azərbaycanda özünün hərbi bazasını yaratması və yaxud da hərbi

bazaya oxşar formada ikitərəfli ordu sistemini yaratması məsələsi var. Artıq Rusiya yaxşı başa düşür ki, Azərbaycan ilə bağlı məsələdə daha gecdir. Yeni Azərbaycanın Türkiyə ilə bağlı müttəfiqliyi o səviyyəyə gəlib-çatıb ki, bunun daha geri dönüşü yoxdur.

Qaldı ki, burada digər məsələ Ukrayna məsələsidir. Çünki Türkiyə hər platformada açıq şəkildə bəyan edir ki, Kırımın ilhaqını tanırmıq. Hətta, bunu axırıncı dəfə Türkiyə xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu öz dili ilə səsləndirib. Burada digər önəmli məsələ Əfqanıstan məsələsidir. Amerika həmin bölgəni çıxdı. Buna görə də indi Kabulda təhlükəsizlik məsələsinin təmini Türkiyənin üzərinə düşür. Düşünürəm ki, yaxın zamanlarda Türkiyə təkçə, Kabul hava limanının təhlükəsizlik məsələsi ilə deyil, digər məsələlər ilə bağlı Əfqanıstanla birgə hərəkət edəcək.

Burada digər önəmli məsələ Suriya məsələsidir. Məlum olduğu kimi bu yaxınlarda Suriya prezidenti Bəşər Əsəd Moskvada səfərdə olub. Həmin görüş çərçivəsində Rusiya prezidenti Suriyadakı əsas məsələnin kənar qoşunların çəkilməsi məsələsidir deyə çıxış edib. Bu da təbii ki, Türkiyəyə işarədir. Hesab edirəm ki, Soçi görüşündə müzakirə ediləcək məsələlərdən biri də bu olacaq. Amma inanmıram ki, Türkiyə oradan tezliklə çıxsın. Çünki Türkiyənin özünün maraqları var. Həmçinin Türkiyədə üç milyon suriyalı qaçqın var. Türkiyənin özünün burada şərtləri var. Yeni ki, tampon, boş bölgə yaradılsın, üç milyon qaçqın oraya yerləşdirilsin. Beləliklə, stabillik yaradılsın. Hələ ki, mənafeyinə uyğun olmadığı üçün Rusiya buna imkan vermir. Eyni zamanda Mərkəzi Asiya məsələsi burada müzakirə mövzusu olacaq. Mərkəzi Asiyada son zamanlar Türkiyəyə meyl artır. Bu da Rusiyanı narahat edən məsələlərdən biridir. Dediym bütün bu məsələlər burada müzakirə olunacaq. Qlobal məsələ olaraq pandemiya məsələsinin müzakirəsi gözləniləndir. Türkiyə öz vaksini olan “Türkovaq” artıq yaradıb. Amma onun kütləvi istifadəsinə qədər Türkiyə Rusiyanın “Sputnik V” vaksini almaqda maraqlıdır. Bunu türkiyəli rəsmilər də, rusiyalı rəsmilər də bildirir”.

**Turqay Musayev**

# İƏT-in Ombudsmanlar Assosiasiyasının nümayəndə heyəti erməni vandallığının şahidinə çevrilib

**A**rxiv sənədləri müasir dünya insanına hər məqamdan xəbər verir. Dünya ermənilərinin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri təcavüzkarlıq nəticəsində qətlə yetirilən insanların sayı-hesabı yoxdur. Erməni daşnakları xüsusi qəddarlıqla kütləvi qırğınlar törədiblər. 30 ilə yaxın erməni işğalçıları tərəfindən işğal olunan torpaqlarımız bu gün 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra işğaldan azad edilib. Bu torpaqlarda artıq Böyük Qayıdış başlanılıb. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən bura səfər edən insanlar da bu yerlərə gələrək, erməni təcavüzkarların törətdikləri əməllərlə yaxından tanış olurlar. Dinindən, irqindən asılı olmayaraq insanlar buradakı vəhşiliklərin canlı şahidinə çevrilir və dünya mətbuatında da müxtəlif səpkidə yazılar qələmə alınır. Bu günlərdə bildiyimiz kimi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Ombudsmanlar Assosiasiyasının (İƏT OA) nümayəndə heyəti işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfər ediblər. Xatırladaq ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin işğalı ilə nəticələnmiş münaqişənin həlli ilə bağlı bir neçə qətnamə qəbul etmişdir. İƏT Xarici İşlər Nazirlərinin Şurası tərəfindən "Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü", "Azərbaycana iqtisadi yardımın göstərilməsi" və "Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü nəticəsində işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında İslam dininə aid tarixi və mədəni irsin və ibadət ocaqlarının dağıdılması və təhqir olunması" adlı qətnamələr qəbul edilib. İƏT hər zaman Azərbaycanın yanında olub. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan Respublikasının Tovuz rayonu istiqamətində hücumunu, atəşkəsi pozmasını, nəticədə azərbaycanlı əsgərlərin həlak olmasını və yaralanmasını kəskin şəkildə pisləyən bəyanat yaymışdı. 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin azərbaycanlı mülki əhalini hədəf alması, Gəncəni raket atəşinə tutması və s. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının diqqətində olmuş və kəskin münasibətinin ifadə etmişdir.

Əlcəzairin "Əl Hərir" portalı Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkilinin dəvəti ilə ölkəmizə gələn İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Ombudsmanlar Assosiasiyasının (İƏT OA) nümayəndə heyətinin işğaldan azad edilmiş ərazilərə faktaraşdırıcı səfərləri barədə xəbərini yayıb. Ərəbdilli oxucuların diqqətinə çatdırılıb ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Ombudsmanlar Assosiasiyasının prezidenti, Türkiyənin Baş ombudsmanı Şəref Malkoçun rəhbərlik etdiyi və assosiasiyanın Baş katibinin müşaviri Muhammad Javed Ghaninin də daxil olduğu nümayəndə heyəti Şuşa şəhərində Ermənistanın Azərbaycan xalqına məxsus tarixi və mədəni abidələri dağıtması və məhv etməsi barədə faktlarla yerində tanış olub. Nümayəndə heyətinin faktaraşdırıcı missiyasının əsas məqsədi Azərbaycanın tarixi-mədəni, ictimai-siyasi həyatının mühüm mərkəzlərindən biri olan Şuşada sosial obyektlər, mədəni-tarixi abidələrə qarşı törədilmiş vandalizm hallarının monitorinqini aparmaqdır.

Bura səfər edən hər kəs işğaldan azad olunmuş qədim tarixi torpaqlarımızda Ermənistanın hərbi birləşmələri tərəfindən yaşayış yerlərinin, insan məskənlərinin, eləcə də milli mədəniyyət abidələrimizin qəddarcasına dağıdıldığını göz yaddaşlarına köçürürlər. Erməni terrorçuları tərəfindən zəbt olun-

muş qədim Azərbaycan torpaqlarında 13 dünya əhəmiyyətli - 6 memarlıq və 7 arxeoloji, 292 ölkə, 330 yerli əhəmiyyətli memarlıq, arxeoloji, bağ, park, monumental və xatirə abidələri, sənət nümunələri dağıdılıb. Həmçinin bu ərazilərdə 40 mindən artıq əşyanın toplandığı 22 muzey, yüzlərlə mədəni-



maarif müəssisələri də düşmənin təcavüzünə məruz qalıb.

## İSLAMA AİD TARİXİ VƏ MƏDƏNİ İRSİ TAMAMİLƏ MƏHV ETMƏK BARBARLIQ, VANDALLIQDIR

Azərbaycana dost, qardaş olan ölkələr, nümayəndəliklər, müxtəlif təşkilatlar bu məkanlara səfər edərkən ermənilərin bu ərazilərdəki vandallığı təəccüb yaradır. İnsana, insanlığa yaraşmayan əməllərlə tanış olurlar. İƏT hər zaman Azərbaycanın yanında olmuş, ona dəstək göstərmişdir. Bildiyimiz kimi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Baş Katibliyi işğal altında olan rayonlardakı tarixi abidələrin vəziyyəti ilə əlaqədar dərin narahatlığını bildirmiş və bu haqda İƏT bəyanat yaymışdır. İşğal olunmuş ərazilərdə



əsrlərboyu qalmış dini-mədəni irslərdən sui-istifadə beynəlxalq qanunların və konvensiyaların, o cümlədən "Silahlı Münaqişələr zamanı Mədəni Mülkiyyətin Qorunmasına dair



"İslamın müqəddəs yerlərinin qorunması haqqında" 3/46-S sayılı Qərar qəbul edib. Qərada erməni təcavüzkarları tərəfindən Azərbaycan Respublikasında İslama aid tarixi və mədəni irsin tamamilə məhv etmək məqsədi, barbar hərəkətləri pislənilib. Ermənilərin bu əməli "Arxeoloji irsin qorunması haqqında" 1992-ci il tarixli Avropa Konvensiyası və "Silahlı münaqişələr zamanı mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında" Avropa Konvensiyasına tam ziddir. Onların etdikləri "Mədəni sərvətlərin qeyri-qanuni dövriyyəsi haqqında" Paris Konvensiyası, UNESCO-nun "Ümumdünya mədəni və təbii irsin qorunması haqqında" 1972-ci il Konvensiyası ilə də ziddiyyət təşkil edir. Əlbəttə ki, ermənilərin bu hərəkəti təkcə Azərbaycana qarşı yönəlməyib. Bu, bəşər mədəniyyətinə qarşı vəhşilik və təxribatdır. Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarındakı kurdanların, Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli rayonlarının ərazilərindəki türbələrin, məscidlərin və başqa abidələrimizin dağıdılması erməni təcavüzkarlarının törətdikləri vəhşilik və cinayətdir.

**Zümrüd BAYRAMOVA**

**1** 0 noyabr 2020-ci ildə atəşkəsin əldə olunması ilə bağlı imzalanmış üçtərəfli bəyanata rəğmən erməni ordusu məhv olmaqda davam edir və bu dəfə qeyri-döyüş vəziyyətlərində şəxsi heyətini itirməyi ilə. SİA xəbər verir ki, erməni ordusunda qeyri-döyüş vəziyyətində həlak olanlar haqqında Caliber analitik informasiya mərkəzi dəqiq məlumat yayıb. Bu məlumat cari ilin yanvar-sentyabr aylarına aiddir.

Belə ki, erməni hərbi qulluqçularının həlak olmalarının əsas problemi əslində Ermənistan ordusunda uzun illərdir davam edir. Bunlar hərbi qanunlardan kənar olan "dedovşinalıq" və kriminal hallarla yanaşı, avtoqəzalar, intiharlar, ağır ruhi-psixoloji atmosferlə bağlıdır. Belə vəziyyətdəki situasiya artıq kritik nöqtəyə qədər yetişib və əbəs deyil ki, artıq hərbi-siyasi rəhbərlik problemləri parlament kürsüsünə qədər qaldırmaqla qapalı iclas belə keçiriblər. Deputatlar Baş Hərbi-istintaq idarəsinə, Baş Qərargaha və bütövlükdə Müdafiə Nazirliyinə müraciət edərək sözügedən halların çoxalması onları məsuliyyətsizliklərini də qeyd ediblər.

Maraqlıdır ki, baş verən "bardaqların" qarşısının alınması üçün hərəkətə keçmələri yerinə silahlı qüvvələrin rəhbərliyi və hərbi polis yalnız hadisələrin nəticələri ilə tədbirlər həyata keçirirlər. Məsələn, hərbi hissələrdə və mövqelərdə hərbi xidmətin keçirilməsini qeyri-mümkün hesab edən, davamlı şəkildə zabidlərin və kriminal qanunların altında əzilən sırası əsgərlər xilaslarını fərariilikdə görürlər. Fərariilik edəndən sonra isə tutulacaqlarını bilən əsgərlər bu dəfə intiharlara əl atırlar. Çünki onlar çıxış üçün ayrı yol tapa bilmirlər. Bəziləri isə problemə diqqət çəkmək üçün özlərini zədələyir, travmalar vururlar.

### Beləliklə, rəsmi rəqəmlər və danılmaz faktlar nələri göstərir?

Rəqəmlər isə dəhşətlidir. 2021-ci ilin 1 yanvarından 15 sentyabrına qədər qeyri-döyüş vəziyyətində 36 erməni hərbi qulluqçusu həlak olub. Onlardan 9-u avtomobil qəzalarında, 8-i xəstəliklər səbəbindən, 4-ü bədbəxt hadisələr nəticəsində (1-qar uçuşunu, 1-ildırımın vurmaları, 1-başına avtomobil hissəsinin düşməsi, 1-ağacdən yıxılması), 2 nəfəri silahla ehtiyatsız davranmaya görə, 5-i intihar və intihara səbəb olma nəticəsində, 8 nəfəri isə digər hərbi qulluqçularla silahlı "razborkalar" səbəbindən.

Məsələn, hərbi qulluqçu Arman Akopyan avqustun 16-da digər hərbi qulluqçularla qarşıdurma zamanı açılan atəş nəticəsində həyatını itirib. Elə həmin gün digər erməni hərbiçisi Vaan Tatoyan da eyni motiv səbəbindən öldürülüb.

Sentyabrın 14-də isə hərbi toplanışa çağırılan 42 yaşlı çavuş Mkrtiç Ovakimyan növbə çəkdiyi zaman silahla ehtiyatsız davranmaya görə həlak olub. İrəvandan olan daha bir 36 yaşlı rezervist Levon S. ehtiyatsızlıqdan açılan atəş nəticəsində ağır yaralanıb.

Yenə də sentyabrın 14-də hər-

bi şəhərciklərin birində fəaliyyət göstərən emalatxanada müqaviləli çavuş Makiç İ. nin asıldığı yerdə cansız bədəni aşkarlanıb. Avqustun 19-da N sayılı hərbi hissələrin döyüş mövqeyində hərbi qulluqçu digər əsgər yoldaşlarını - Murad Muradyanı, Levon Arutyunyanı, Qora Saakyanı güllələyib.

Onlar, sadəcə, hərbi hissələrdə qeydiyyatda olublar, gerçəklikdə isə 44 günlük müharibə zamanı İrəvanın gecə klublarında, restoranlarında, sözün əsl mənasında, kefdə idilər.

Bu arada onu da qeyd etmək lazımdır ki, erməni ictimai rəyində



daha bir hiddətli hal yaşanırdı. Məsələ ondadır ki, vəzifəli şəxslərin, hakimiyyətə yaxınlığı ilə seçilən elitanın övladları guya Qarabağda və Azərbaycanla həmsərhəd rayonlarda xidmət keçiblər və buna görə orden-medallarla təltif ediliblər, onlara veteran adları da verilib. Lakin reallıqda heç kim onları qeyd olunan yerlərdə görməyiblər. Onlar, sadəcə, hərbi hissələrdə qeydiyyatda olublar, gerçəklikdə isə 44 günlük müharibə zamanı İrəvanın gecə klublarında,

restoranlarında, sözün əsl mənasında, kefdə idilər.

Erməni ordusunun əhval-ruhiyyəsinin nə qədər aşağı olması barədə də kifayət qədər faktlar mövcuddur. Tibbi təminatdan tutmuş ərzaq təminatına, şəxsi əşyaların təchizatından tutmuş digər tələblərə qədər hər şey çox aşağı səviyyədədir. Ona görə də zabidlər yuxarı komandanlıqlar tərəfindən onların qarşısında qoyulmuş şərtlərin

öhdəsindən gəlmələri üçün ya rüşvət alır, ya da hərbi hissələrə aid olan əmlakları talayaraq satırlar. O cümlədən, şəxsi heyət arasında spirtli içkilərə meyillərin artması müşahidə olunur. Lakin ən böyük problem ordudakı "dedovşına" mühitinin demək olar ki, leqallaşdırılmasıdır, hətta belə desək, hərbi hissələr qanuni oğru dünyasının tələblərinə bağlıdırlar.

## Ermənistan ordusu: qətlər, intiharlar və fərariiliklər girdabında



## Onlar üçün ölüm deyil, həyat daha şirindir

### Kiçik zabidlərin mənzil pulları əllərindən alınır və komandanlıq tərəfindən bölünür

Daha bir problem barədə qeyd etmək yerinə düşərdi. Belə ki, erməni ordusunun qaynar nöqtələrdə 20 il hərbi xidmət keçmiş kiçik zabit heyətlərinin mənzillərlə təmin olunması imkanı yaradılsa da, onlar dövlətdən heç nə ala bilmirlər. Məsələ ondadır ki, hərbi rəhbərliklər onları vaxtından bir il əvvəl ordu sıralarını tərk etdirirlər və nəticədə mənzil arzuları reallaşmamış qalır. Əgər zabidlər öz haqlarını tələb edərlərsə, onlara qarşı fiziki və s. basqılar həyata keçirilir. Bir çox zabidlər "sındırılır" və onlara ayrılmış mənzil pulları komandanlıq tərəfindən zəbt edilərək bölünür.

### Hərbiyə göndərməyə adam tapılmır...

Təbii ki, sonda daha bir problemün üzərindən sakitliklə keçmək olmaz. Bu, hərbi hissələrdə şəxsi heyətin çatışmazlığı problemidir. Belə ki, bu dəfə də ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların 3 aylıq hərbi toplanışlarında Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi, sözün əsl mənasında, adam tapa bilmirlər.

Məsələn, avqustda "zborlara" 2169 nəfər cəlb olunub. Sentyabrda isə 869 nəfər. Çağırışçılar sentyabrın 10-dan hərbi mövqelərə göndəriliblər və artıq onlarla həqiqi hərbi xidmətdə olan əsgərlər arasında bir sıra münaqişələr yaşanıb. Onu da qeyd edək ki, hərbi toplanışlara çağırılmış ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların heç də hamısı bu çağırışlara qatılmaq arzusunda deyillər. Məsələ ondadır ki, artıq Ermənistanın Baş prokurorluğu 6 nəfərlə bağlı hərbi xidmətdən yayınmalarına görə cinayət işi açıb. Bütövlükdə isə Ermənistan ordusundakı ümumi vəziyyət göz önündədir - 44 günlük müharibədə uğradıqları ağır və sarsıdıcı məğlubiyyət faktorundan sonra hərbi xidmət yaşında olan ermənilər ölkədən mühacirət etməyi üstün tuturlar. Çünki onlar üçün ölüm deyil, həyat daha şirindir.

Rövşən RƏSULOĞ

## “Azərbaycan artıq regionun ən inkişaf etmiş ölkəsidir”

**“T**əməli Milli Lider Heydər Əliyev tərəfindən formalaşdırılan enerji siyasəti bu müqavilə ilə dünyanın ilk neft hasilatçılarından olan Azərbaycanı beynəlxalq enerji bazarlarında birbaşa iştirakçıya çevirdi. Beləliklə, 26 il əvvəl dünyanın müxtəlif ölkələrini təmsil edən şirkət nümayəndələri Bakıda bir araya gələndə çox azları düşündüdü ki, qısa müddətdən sonra Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycan aparıcı ölkələrdən birinə çevriləcək. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı-ekspert, deputat Vüqar Bayramov deyib.

Onun sözlərinə görə, “Əsrin Müqaviləsi”nə nəzər salsaq, görürük ki, müqavilənin operator kimi çıxış edən BP şirkəti ən çox paya malik idi: ingilislər 34.1 faiz paya sahib ola bilərlər: “Qalan paylar digər iştirakçı şirkətlər arasında bölüşdürüldü: Chevron-Texaco (10.2%), Lukoil (10%), ARDNŞ (10%), Statoil (8.6%), ExxonMobil (8%), TPAO (6.8%), Devon Energy (5.6%), Itocu (3.9%), Amerada Hess (2.7%). Dünyanın 7 ölkəsinə mənsub olan 11 neft şirkəti sonradan bir araya gələrək konsorsium yaradaraq Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) ilə birlikdə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda olan “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin müştərek işlənməsi haqqında müqavilə imzaladılar. Saziş çərçivəsində 20 milyard dollar investisiya neft sektoruna yönəldilib və 6.5 milyard bareldən artıq neft hasil edilməsi proqnozlaşdırılıb. Müqavilə çərçivəsində “Çıraq” neft yatağından hasil edilən neftin ixracına 1999-cü ildə başlanılıb. Əvvəlcə 4 platformadan ümumi olaraq gündə 674 min barrel neft ixrac edilməyə başlanılıb ki, bunun da 131 min bareli “Çıraq”, qalanı isə “Azəri” yatağında hasil edilib. Yeni əsrdən isə Azərbaycan “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” neft kəməri ilə neft ixracını gündəlik olaraq 1 milyon bareldən çox artırmağa nail olub. “Əsrin müqaviləsi” sonradan dünyanın 19 ölkəsinin 41 neft şirkəti ilə 30-dək sazişin imzalanması ilə davam etdirildi. “Əsrin müqaviləsi” həm karbohidrogen ehtiyatlarının miqdarına, həm də qoyulan sərmayələrin həcminə görə dünyada bağlanan ən iri sazişlərdən biridir. İmzalanmış neft sazişləri üzrə Azərbaycanın neft sənayesinin inkişafı üçün nəzərdə tutulmuş 64 milyard ABŞ dolları investisiya qoyuluşunun 57,6 milyardı dəniz yataqlarının mənimsənilməsinə və perspektivli strukturlarda axtarış-kəşfiyyat işlərinin aparılmasına yönəldilib. Nəhayət, 1999-cu ilin dekabrında Azərbaycanın “mənfəət nefti” ilə doldurulmuş ilk tanker dünya bazarlarına çıxarıldı. Nəticədə enerji resursları ölkəmiz üçün yalnız dövlət gəlirlərinin artması mənbəyi deyil, həmçinin ciddi geosiyasi alətə çevrildi. Azərbaycan artıq dünya enerji təhlükəsizliyinə töhvə vermiş ölkələrdən sayılır. Di-



gər maraqlı nüans olaraq qeyd etmək istərdik ki, qlobal arenada enerji təhizatçısı kimi Azərbaycanın müstəqil beynəlxalq siyasət həyata keçirmə imkanları möhkəmləndi. Geo-siyasi mövqelərimizin güclənməsi ilə yanaşı bu müqavilə eyni zamanda Azərbaycan iqtisadiyyatına, əhalinin sosial rifahına ciddi pozitiv təsirlər göstərdi”.

Vüqar Bayramov fikirlərinə davam edərək həmçinin qeyd edib ki, Əsrin Müqaviləsi ilk olaraq ölkənin beynəlxalq güvənini ciddi şəkildə artırmaqla xarici investisiya axınlarını sürətləndirdi: “Bu investisiyaların böyük bir qismi enerji sektoruna yönəlsə də belə, sözügedən sərmayələrin ölkə iqtisadiyyatının digər sferalarına və işsizlik kimi sosial problemlərə müsbət mənada təsirsiz deyildi. Beləliklə, 1994-cü ildən başlayaraq Azərbaycan qlobal enerji bazarının ən böyük aktyorları ilə rəsmi şəkildə əməkdaşlığa başladı. 1995-ci ildən başlayaraq tərəqqi meyilləri müşahidə edildi. Əgər ölkə iqtisadiyyatı 1994-cü ildə 11.8% kiçilmişdisə 1995-ci ildə 1.3% artım dərin depresiyanın sonu oldu. Təbii ki, hələ sürətli inkişaf dövrü qarşıda idi və Azərbaycan nefti ilk dəfə 2005-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft kəməri ilə dünya bazarlarına çıxacaq və külli miqdarda neft gəlirləri ölkənin inkişafında, infrastrukturun bərpasında və sosial imkanların genişlənməsi-büdcə gəlirlərinin artmasında ciddi rol oynayacaqdı. Ümumiyyətlə isə Əsrin Müqaviləsi ilə start verilən iqtisadi böyümənin dinamikasını aşağıdakı cədvəl vasitəsi ilə daha dolğun təsvir etmək olar. Əsrin müqaviləsinin davamı və onun yaratdığı imkanlar kontekstində 2017-ci ildə Azərbaycan daha bir strateji layihəyə imza atdı. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəhbərliyi altında həyata keçirilən enerji strategiyası 2050-ci ilədək ölkəmizin neft hasilatının stabil şəkildə davam etdirilməsini, dövlət gəlirlərinin artırılmasını və eləcə də qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün maliyyə təminatı formalaşdırmaqdadır. “Azəri-Çıraq-Günəşli” neft-qaz yataqları blokunun işlənməsi üzrə sazişin uzadılmasında diqqətçəkən bir məqam da odur ki, qlobal investorlar artıq tam əmindirlər ki, Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında investisiyalar üçün etibarlı və təhlükəsiz ölkə hesab olunur. Əsrin müqaviləsi”nin Azərbaycanın milli maraqlarına tam cavab verməsi ilə yanaşı “Yeni əsrin müqaviləsi” ölkəmizin müasir iqtisadi gücünə uyğun olaraq şərtlərin daha yaxşılaşdırılmasına imkan yaratdı. “Əsrin müqaviləsi” ilə “Yeni əsrin müqaviləsi”nin müqayisəsi və eyni zamanda bu sazişin

Azərbaycan iqtisadiyyatına, eləcə də regionda dövlətimizin mövqeyinə təsirlərini qiymətləndirən zaman bir məqama diqqət ayırmaq lazımdır ki, 1994-cü ildə ölkəmizin iqtisadiyyatı və eləcə də iqtisadi gücü təbii ki, tamamilə fərqli idi.

Bu gün isə Azərbaycan artıq regionun ən inkişaf etmiş ölkəsidir. Azərbaycan regional proseslərə təsir imkanlarına malik olan dövlətdir. 1994-cü ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının kiçik olmasına baxmayaraq bağlanan “Əsrin müqaviləsi”ndə ölkəmizin maraqlarını qorumaq mümkün oldu. O zaman Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunun həcmi 374 milyon manat idi. Ötən müddətdə ümumi daxili məhsulun həcmi 161 dəfə artıb. Buna baxmayaraq “Əsrin müqaviləsi”ndə öz dövlət və milli maraqlarımıza uyğun olaraq şərtlər xarici şirkətlərlə razılaşdırıldı. Bu da təbii ki, birbaşa ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi iradəsi nəticəsində mümkün oldu ki, Azərbaycan o zaman zəif ölkə olmasına baxmayaraq “Əsrin müqaviləsi”ni öz maraqları çərçivəsində hazırlayıb imzalaya bildi.

İndi artıq Azərbaycan tamamilə fərqli mövqedədir, iqtisadiyyatı inkişaf edir. Ölkəmizin iqtisadiyyatı 1994-cü ilə müqayisədə xeyli inkişaf edib. Bu kontekstdə “Yeni əsrin müqaviləsi” Azərbaycana 3,6 milyard dollar bonusu əldə etmək imkanı verəcək. Qeyd etdiyim kimi, 1994-cü ildə Azərbaycanın dövlət gəlirləri çox az idi. O zaman imzalanan “Əsrin müqaviləsi”nə əsasən, Azərbaycana xarici şirkətlər tərəfindən 300 milyon dollar bonus ödənilmişdi. Ötən müddət iqtisadiyyatımızın inkişaf etməsi və Azərbaycanın mövqeyinin daha da güclənməsi əldə edilən bonusun həcmünün 12 dəfə artmasına gətirib çıxartdı ki, bu da nəticə etibarilə ölkəmizə xarici valyutanın daxil olması baxımından vacibdir.

“Yeni əsrin müqaviləsi” çərçivəsində Azərbaycan iqtisadiyyatına 40 milyard dollar investisiya qoyulacaq. Bu, həm neft sektorunun inkişafı baxımından vacibdir, eyni zamanda, neft sektoruna yardımçı sahələrin, hətta qeyri-neft sektorunun inkişafını stimullaşdıran bir amildir. Çünki bütün hallarda neft sektoruna yönəldilən investisiya həm də qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün bir maliyyə təminatı formalaşdırır. Yeni anlaşımda xüsusi vurğulanmalı məqamlardan biri də Azərbaycan dövlətinin əldə edəcəyi bonusdur. 1994-cü ildə “Əsrin müqaviləsi” imzalanan zaman da bonusun ödənilməsi nəzərdə tutulmuşdu və daha sonra Azərbaycan hökumətinə 300 milyon dollar ödənilmişdi. Amma təbii ki, bonus birdəfəlik ödənilmir. Razılaşmaya əsasən, müqavilə imzalandıqdan sonra, bonusun müəyyən hissəsinin, daha sonra isə görülən işlər görüldükcə mərhələli şəkildə qalan hissəsinin dövlət büdcəsinə ödənilməsi həyata keçirilir. İndiki bonusun məbləği isə 23 il əvvəlkindən 12 dəfə çoxdur - 3,6 milyard dollar. Adətən müqavilə bağlandıqdan sonra bonusdan ilkin tranş verilir, daha sonra isə müqavilədə nəzərdə tutulan fəaliyyətlərə uyğun olaraq tranşlar formasında ödənilir. Bu əvəzsizdir, onun nə mənfəət neftinə və ya neftin satışına hər hansı aidiyyəti yoxdur”.

Arzu Qurbanzadə

## Tahir Mirkişili: “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycan iqtisadiyyatının möhtəşəm və şərəfli tarixidir

““Əsrin müqaviləsi” Azərbaycan iqtisadiyyatının möhtəşəm və şərəfli tarixidir. Çünki “Əsrin müqaviləsi”nin bağlanması ilə Azərbaycan öz müstəqilliyinin istiqamətini, gücünü, müttəfiqlərini, tərəfdaşlarını və gələcəkdə hansı istiqamətdə inkişaf edəcəyinin konturlarını müəyyən etdi”.

Bu fikirləri Yeni TV”nin canlı yayımında Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili deyib.

T. Mirkişili qeyd edib ki, ölkəmizin neft sərvətlərindən daim müxtəlif ölkələr bəhrələnilir: “Yalnız XX əsrin sonlarında müstəqillik əldə edən Azərbaycan xalqı öz sərvətinə sahib oldu və ulu öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən neft strategiyası nəticəsində neft Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə, iqtisadiyyatının inkişafına xidmət etməyə başladı. Hər bir uğurlu inkişaf edən ölkənin inkişafının başlanğıc nöqtəsini müxtəlif amillər təşkil edir. Azərbaycanın uğurlu, sürətli inkişafının başlanğıcı isə neft sərvətləri və 1994-cü ildə imzalanan “Əsrin müqaviləsi” ilə başlayan uğurlu neft strategiyası təşkil edir”.

## “Aqrar sektorun inkişafına böyük önəm verilir”

Komitə sədri şərh etdi

“Ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişafı bu gün həyata tələbatə çevriləndir”. Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında Milli Məclisin Aqrar Siyasət Komitəsinin sədri, millət vəkili Tahir Rzaev deyib. Komitə sədri vurğulayıb ki, neftdən asılılığın aradan qaldırılması yeni istehsal sahələrinin yaradılmasını, xüsusilə, emal müəssisələrinin sayının artırılmasını, müasir texnologiyaların işə tətbiqini, yeni iş yerlərinin açılmasını zərurətə çevirir və dövlət bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirməkdədir.

“Aqrar sektorun inkişafına böyük önəm verilir. Belə ki, Regionların Sosial-iqtisadi İnkişafına Dair Dövlət Proqramlarının uğurla həyata keçirilməsi kənd təsərrüfatının inkişafına yeni imkanlar yaradıb. Dövlət qeyri-neft sektorunun inkişafında kənd təsərrüfatının başlıca rol oynadığını nəzərə alaraq, ildən-ilə bu sahəyə diqqəti daha da artırmaqdadır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev aqrar sahədə əldə olunan nailiyyətlərə münasibətini bildirərkən deyir: “Aqrar sahənin iqtisadiyyatı növbəti illərdə də prioritet olaraq qalacaq və kənd təsərrüfatında islahatlar daha da dərinləşəcəkdir”.

İndi işlər bu istiqamətdə davam etdirilir. Yeni aqrar parkların, sənaye, emal müəssisələrinin yaradılması, sahibkarlığa dəstək, müasir maşın mexanizmlərinin alınıb gətirilməsi son illər aqrar sektorda həqiqətən də əsaslı dönüş yaradıb. Keçən ilin çətinliklərinə, müharibənin və pandemiyanın doğurduğu problemlərə baxmayaraq pambıqçılıqda, üzümçülükdə, heyvandarlıqda, tərəvəzçilikdə və digər sahələrdə yaxşı nəticələr qazanılıb.

Bu ilin 6 ayının nəticələri də uğurludur. Beləki, keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı istehsalında 5 faiz artım əldə edilib. Heyvandarlıqda artım 2,6 faiz, bitkiçilikdə 7,3 faiz olub. Diri çəkiddə et istehsalı 3,2 faiz, süd istehsalı 1,6 faiz artıb. Yanvar-avqust ayı ərzində kənd təsərrüfatında ümumi məhsulların faktiki qiymətlərlə dəyəri 6 milyard 105,2 milyon manat təşkil edib ki, bu da əvvəlki dövrdəkindən yüksəkdir.

Dövlətimizin rəhbərinin bildirdiyi kimi, aqrar sektor iqtisadiyyatın prioritet sahəsidir və torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün böyük potensiala malik olan ərazilərimizin istifadəyə verilməsi ölkədə bu sahənin sürətlə inkişafına sözsüz ki, yeni təkan verəcəkdir”, deyərək Tahir Rzaev bildirib.

İnam Hacıyev





**Ə**slində, bu mövzu-da yazmaqdan həmişə ehtiyatlanmısam. Ən azından ona görə ki, eyni dinə mənsubuq və müştərək tariximiz var. Bir də ona görə ki, bu gün İran adlanan məmləkətdə otuz beş milyondan çox soydaşımız yaşayır və bizim ehtiyatsızlıq edib dediklərimizin, yazdıqlarımızın heyfi onlardan alınır. Amma son günlər baş verənlər bir qələm adamı, bir ictimai fəal kimi artıq səbr kasamı doldurdu. Nəhayət, yazmaya bilmədim və zərən də olsa qələmi əlimə aldım, daha doğrusu, bilgisayarın qarşısına keçdim.

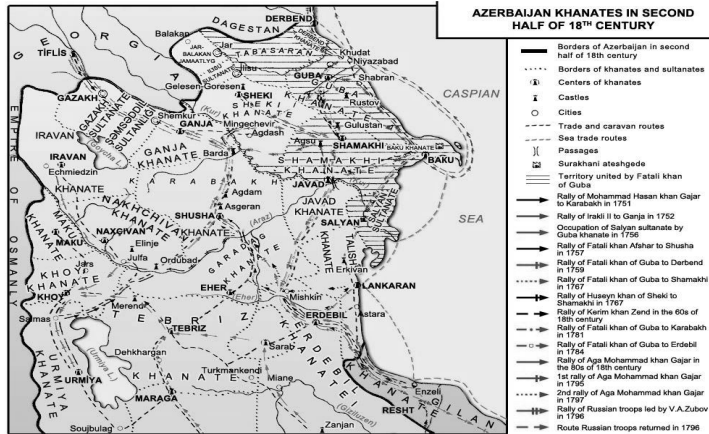
Min illər boyu qədim türk boy-larının yaşadığı, yadellilərdən qoruyub saxladığı, sonuncu minillikdə Atabəylər, Ağqoyunlu, Qaraqoyunlu, Səfəvi, Əfşarlar, Qacarlar kimi türk soylu dövlətlər sayəsində qüdrətli türk imperiyası kimi formalaşan məmləkəti, məhz son yüz ildə türk düşməni olan xarici qüvvələrin yardımı ilə ələ keçirən və fars hökmranlığını bərqərar edən bir rejimdən bundan özgə hansı mövqə gözləmək olardı? Rus-Sovet işğalından qurtulub müstəqilliyini bərpa edən gənc Azərbaycan respublikasına dünyanın əksər dövlətləri dəstək verdiyi halda, müstəqilliyinin ilk aylarından Azərbaycanın dövlət olaraq möhkəmlənməməsi, parçalanması, bölünməsi üçün əlindən gələni etdi İran -fars rejimi. Təkcə alınmaz qala, Azərbaycan mədəniyyətinin beşiyi Şuşanın işğalında İranın o zamanlı hakimiyyətinin oynadığı məlum rol xatırlatmaq kifayətdir ki, bu rejimin Azərbaycan dövlətinə ilk aylardan sərgilədiyi mövqeni anlayaq.

Bu günlər tarixi hadisə kimiildönümünü qeyd etdiyimiz "Əsrin Müqaviləsi" imzalandığı zaman da, bəlkə də çoxlarının bilmədiyi bir faktı da, nəhayət xalqın diqqətinə çatdırmağa ehtiyac var. Müqavilə imzalanar-imzalanmaz Azərbaycanın bu tarixi addımı atmasından, bununla faktiki müstəqilliyini təsdiq etməsindən əndişələnən iki dövlətdən biri olan İran hakimiyyəti ölkəmizə irimiqyaslı hücumə keçdi. Həm də tək-cə içimizdəki xurafat qurbanları vasitəsilə deyil, həm də sərhədlərimizə ordu yeritməklə Azərbaycanı təhdid etdi və bu müqavilənin həyata keçməsinə hər vasitə ilə mane olmağa çalışdı. O zaman molla rejimi hər şeyi hesablamışdı, tək bir şeydən başqa. Unutmuşdular ki, Azərbaycan adlanan, dünya okeanına yenəcə yol alan "gəmi"nin sükani arxasında bütün dünyada, o cümlədən İranda və ümumən şərqdə gedən siyasi prosesləri, el deyimi ilə desək, "ovcunun içi kimi bilən", bu proseslərdən ustalıqla baş çıxaran Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi qüdrətli kapitan var idi. İran başbilenləri gerek indi də unutmayaydılar ki, Azərbaycan adlanan həmin "gəmi"nin sükani arxasında duran bugünkü "kapitan" da o böyük qüdrətdən ilham alaraq yola çıxan və bu yolu sədəqətlə, uğurlu yaradıcılıqla və qətiyyətlə davam etdirən, siyasi, diplomatik məharəti ilə dünyanın ən nəhəng siyasətçilərini mat qoyan dövlət xadimidir.

İran rejiminin Azərbaycana

## Buynuzu gicişən keçi və ya gözgötürməzliyin son həddi

yönəldilmiş riyakar və yalançı dostluğa söykənən siyasətinə (Əgər buna siyasət demək olarsa-T.N.) rəğmən həm Ulu Öndər Heydər Əliyevin, həm də ölkə başçısı İlham Əliyevin dövlətin siyasi xəttini müəyyənləşdirdiyi ötən dövr ərzində Azərbaycanın İran İslam Respublikası ilə bağlı xarici siyasəti birmənalı olaraq mehriban qonşuluq və dostluq strategiyasına əsaslanıb. Azərbaycan dövlət səviyyəsində dəfələrlə bu strategiyaya sadıqlığını



nümayiş etdirmiş, bu gün də nümayiş etdirməkdədir. Otuz beş milyondan çox müsəlman Azərbaycan türkünün əsarəti altında saxlayan, onların ən başlıca haqqı olan ana dilində danışmaq, oxuyub-yazmaq haqqını tanımayan bir rejimə Azərbaycan hakimiyyəti tərəfindən dövlət səviyyəsində heç bir etiraz bildirilmədiyi halda, Azərbaycan ərazisində yaşayan 20-30 min xristian ermənisinin "haqları"nı rəsmi dövlət dairələri tərəfindən müdafiəyə qalxan bir ölkə hansı sifətlə özünü "İslamın dayağı" adlandırır?

Mən qətiyyətlə o fikirdə deyiləm ki, Azərbaycan dövləti İrana qarşı olan həm siyasi, həm iqtisadi, həm də hərbi sanksiyalara qoşulmalı idi. Ən azı ona görə bu sanksiyalara qoşulmalı deyildik və qoşulmadıq ki, orda yaşayan əhalinin yarısı Azərbaycan türkləridir və bu sanksiyalar onların da həyatlarına ciddi zərbə vura bilər və vurdu da! Amma İran da gerəkdir ki, bizim bu dostluq nümayişimizi müsbət dəyərləndirsin və o da adekvat addımlar atsın. Ancaq bizlər bunun əksini müşahidə etməkdəyik. Otuz ildə Azərbaycan torpaqlarını işğal edən, buna cavab olaraq iqtisadi blokada dayanan Ermənistanı bəslədi İran rejimi. Bəsləmək bir yana, Azərbaycanın işğal altında olan rayonlarındakı tikililəri, infrastruktur xətlərini söküb daşdı, meşələrimizi qırıb-çatdı. Ermənilərlə farsların etnik qohumluqları olduğunu bildiyimizdən, qardaşlarına kömək kimi dəyərləndirsək də, yenə dostluq mövqeyimizdən geri çəkilmədik. 44 günlük Vətən Müharibəsində bütün imkanlarını erməni "qardaşları"na kömək üçün səfərbər etdi, buna da dözdük.

Atalarımızın, babalarımızın nökrəri olmuş fars tör-töküntülərinin açıq-aşkar xəyanətə və düşmənçiliyə əsaslanan addımlarına Azərbaycan xalqı və Azərbaycan hakimiyyəti nə zamana kimi dözməlidir? İndi Azərbaycanın öz ərazisindən keçən magistral yolda (Gorus-Qafan yolunun Azərbaycanca aid ərazisi nəzərdə tutu-

lur-T.N.) qanunla və beynəlxalq hüquqla nəzərdə tutulan nəzərə-tini bərpa etməsindən niyə belə əndişələnir bu "mehriban düşmən"imiz? Bəlkə bu yol vasitəsilə daşdıqları yonlarla narkotik vasitələrin qarşısının alınmasından narahatdır İran rəsmiləri? Xarici siyasəti həyata keçirən Xarici İşlər Vəziri bir bəyanat verir, Ərdəbildəki axund, türk əsilli xurafat manqurtu ayətullah Seyid Həsən Amili isə bir az da irəli gedib bizə hədə-qorxu smarıcı göndərir! Yoxsa türk dünyasının birləşməsindən, Azərbaycanın da bu birləşmənin mərkəzində yer almasından əndişələnir bu rejim! Hesab edirik ki, əndişələnmələri tamamilə əsassızdır. Ona görə ki, tarix heç bir zaman heç bir ədalətsizliyi qoruyub-saxlamır. Gec, ya tez ədalət bərqərar olur. Fars rejiminin də, tarixən türklərin qurduğu imperiyaların ərazisində xarici dəstəkçilərin köməyi ilə öz rejimini qurması son yüz ilin ən böyük ədalətsizliklərindəndir. Nəzərə alınmalıdır ki, İranda farsların sayı iyirmi milyondan bir az çoxdu, o taylı-bu taylı Azərbaycan türklərinin sayı (Hələ turan birləşməsinə üzv olan cəmi türklərin sayını demirik-T.N.) bütün dünyadakı farsların sayından azı üç dəfə artıqdır. İçimizdə nə qədər manqurtlaşma siyasəti aparsalar da, sonda bu millət haqqını geri almaq üçün ayağa qalxmalıdır və qalxacaq. Hər kəs əmin olsun, tarixdə dö-nə-dönə sınaqlardan utancverici qorxaqlıq imici ilə çıxmış fars tör-töküntüsünün nə qədər aciz və qorxaq bir tayfa olduğu (Elə qardaşları ermənilər kimi-T.N.) yenə ortaya çıxacaq və indiki rejim tapdaqlar altında qalacaq. Nə qədər gec deyil bu realığı anlamalıdır. Anlasalar, o zaman daha ağıllı düşünə və hərəkət edə bilərlər, gedən prosesləri təhlil edib türklərə, o cümlədən Azərbaycan türklərinə düşmən olmaq fikrindən vaz keçərlər. Əgər həqiqətən müsəlmandırlarsa (Ki, buna şübhə etməyimizə kifayət qədər əsasımız var-T.N.), yada salmalıdırlar ki, islam peyğəmbəri Həzrəti Məhəmməd (S.S.) hədislərin bi-

rində buyurub ki, türklər rəbbin vuran qoludur. İnsanlıq yolunu azanda, türklər insanlığı nizama salır! Bu gün bu bir həqiqətdir və farslar da bilirlər ki, bəşəriyyət, insanlıq yolunu azıb. Və deməli rəbbin vuran qolu onu nizama salmağa məhkumdur. Düşünsələr, peşman olmaslar...

Sosial şəbəkələrdə molla rejiminin yaratdığı xurafat qurbanları, bizdən olub rejimin qurbanlarına çevrilənlər Azərbaycanı İsrailə dostluq etməkdə qınayırlar. Guya biz şərqdə sionizmin ayaq açıb yeriməsinə dəstək verənlər-dənlik. Bunu deyənləri ha qandırmağa çalışırıq ki, bu, fars rejiminin öz əməllərinə, anti-müsəlman, anti-Azərbaycan hərəkətlərinə don geyindirmək məqsədi daşıyır, xurafat qurbanlarına çevrilən bu zavallılar yenə öz dediklərində qalırlar. İsrail müasir dünyada ən güclü silah texnologiyasına malik ölkələrdəndir. Torpaqları işğal altında olan bir məmləkətin rəhbərləri istənilən ölkə ilə müdafiə gücünü artırmağı prioritet hesab etməkdə tamamilə haqlıdır. Ölkəsinin və ərazisinin azadlığı naminə hərbi qüdrət baxımdan güclü İsrail dövləti ilə məhz müdafiə sahəsində işbirliyi qurmaq nədən Azərbaycanın sionizmi dəstəkləməsi kimi qəbul edilməlidir? Yaxud başqa bir sual, bizimlə eyni tarixə və eyni dinə mənsub olan İran dövlətinin rəsmiləri torpaqlarımızı işğal edən ermənistana "nəfəs borusu" rolunu oynayırsa, bizim də özümüzə kənardan dost axtarmağımız nədən "sionizmə dəstək" kimi qəbul edilməlidir? Düşmənilə dostluq edənə biz hələ də düşmən adlandırmırıqsa, bunu bizim böyüklüyümüz kimi qəbul etmək əvəzinə, bizim çıxış yolu axtarmağımıza istənilən don geyindirə bilər fars şovinist rejimi. Ancaq kainatı nə qədər buludlar bürüyürsə bürüsün, günəşin nurunu örtə bilmədiyi kimi, sadaladığım və hələ sadalamadığım saysız-hesabsız faktları da gizlətmək mümkün deyil. Bu faktlar, bu həqiqətlər bizim, yəni Azərbaycan türklərinin nurudur ki, fars şovinizmi nə qədər qara buludları çəmələ də o nuru itirə bilməz.

Sonda məşhur bir türk atalar sözünü xatırlatmaq istəyirəm: "Keçinin buynuzu gicişəndə çobanın çomağına sürter!" Bunun dalı da var: "Çobanın könlü olsa, təkədən (Yəni erkək keçidən-T.N.) pendir tutar!" Farslar gicişən buynuzlarını türkün çomağına sürtməsinlər. Biz onsuz da lazımda nəinki təkədən, dəvədən, fildən də "pendir tutmağı" bacarıırıq. O boyda xristian dünyasının bəslədiyi, arxasında durduğu erməni Arazın bu taydakı on milyonluq Azərbaycan türkü 44 gündə darmadağın etdisə, gərək fars-molla rejimi papaqlarını (ya da əmmamələrini-T.N.) qoyub qabaqlarına yaxşı-yaxşı ölçüb, biçsinlər. Yox, əgər ölçə bilsələr də, biçməyə qabiliyyətləri olmasa, o taylı-bu taylı əlli milyonluq Azərbaycan türkü gəlib biçər. Yeter ki, onlar ölçməyi bacarsınlar!..

**Təhmasib Novruzov**  
"Azadlıq Hərəkətçiləri" İctimai Birliyinin sədri



## İqor Korotçenko: "Erməni lobbisinin əsas istəyi Azərbaycanı Rusiya ilə qarşı-qarşıya qoymaqdır"

**H**azırda Rusiya da daxil olmaqla bütün ölkələrdəki erməni lobbisinin əsas istəyi Azərbaycanı Rusiya ilə qarşı-qarşıya qoymaqdır. "İki sahil" xəbər verir ki, bunu Rusiya "Milli müdafiə" jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko deyib.

İ. Korotçenkonun sözlərinə görə, bu gün erməni lobbiciləri hər yerdə təxribatla məşğuldur: "Erməni lobbisinin bəzi ölkələrin xüsusi xidmət orqanlarındakı güclü mövqelərini, Yerevanda qisas almaq istəyən şəxslərin olduğunu nəzərə alsaq, bu planın bu və ya digər şəkildə həyata keçirilməsi və həyata keçirilə biləcəyini istisna edə bilmərik. Azərbaycanı ləkələmək, Rusiyaya qarşı qoymaq, Rusiya media məkanında Azərbaycan haqqında mənfi informasiya mühiti formalaşdırmaq və Azərbaycandan düşmən obrazı yaratmaq - hazırkı mərhələdə əsas vəzifələrdir".

O vurğulayıb ki, erməni lobbisinin təşəbbüsü ilə Paşinyana hücumlar da müşahidə edilir:

"Erməni lobbisi Paşinyandan razı deyil, sosial şəbəkələrdə ona qarşı sui-qəsd çağırışları eşidilir. Üstəlik, böyük erməni lobbiciləri bunu açıq şəkildə bildiriblər və yeri gəlmişkən, hələlik heç kim bununla bağlı heç bir məsuliyyətə cəlb edilməyib. Əgər sosial şəbəkələrdə, o cümlədən Rusiyadakı erməni lobbicilərinin və revansçistlərin Paşinyanın fiziki olaraq aradan qaldırılması barədə çağırışları varsa, bu beynəlxalq terrordur. Rusiya hüquq-mühafizə orqanları Paşinyana və ailə üzvlərinə qarşı fiziki zorakılığa çağırış edən şəxsləri müəyyən-ləşdirib onları dayandırmalıdır".

İ. Korotçenkonun fikrincə, 30 ildə Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində hər şeyin məhv edilməsinə səbəb olan erməni ideologiyasının əsl simasını göstərmək lazımdır:

"Bu, şəhərlərə qarşı soyqırım idi. Hətta faşistlər də sovet ərazisində erməni işğalçıların Azərbaycan torpaqlarında etdiyi kimi vəhşiliklər törətməmişdilər. Ermənilər hər şeyi tamamilə məhv etdilər. Qəbiristanlıqlarda meyitlərə qarşı təhqiramiz hərəkətlər, məzarların qazılması - Rusiya ictimaiyyətində alternativ bir fikir yaranması üçün göstərilməli olanlar bunlardır. Ermənilərin işğal etdikləri ərazilərdə 30 il ərzində nə etdiklərini göstərmək lazımdır".

Azərbaycanın Rusiyanın etibarlı strateji tərəfdaşı olması faktından danışan İ. Korotçenko qeyd edib ki, hazırda ən vacib məsələ Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin bütün sahələrdə möhkəmlənməsi və inkişafıdır:

"Azərbaycan hər zaman beynəlxalq münasibətləri ilə tanınıb və biz arxasında təxribatçıların durduğu erməni lobbisinə mövcud reallığı dəyişməsinə imkan verməməliyik. Azərbaycan Rusiya ilə dost ölkədir. İki ölkənin liderləri - Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev arasında şəxsi münasibətlər strateji tərəfdaşlıq, qarşılıqlı xoş niyyət və hörmətə əsaslanır.

Rusiya Prezident Vladimir Putinin açıqladığı aydın mövqeni tutur və tutmalıdır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşırıq, Qarabağ Azərbaycandır və başqa şərhlər ola bilməz".



Təhmasib Novruzov

## Firənglərin at oynatmaqlığı

Dünyada hər gün alınan yeni-yeni xəbərlərin içində itib-batırıq. Koronavirus bəlasından tutmuş dünya güclərinin bir-birinə siyasi "atyaş-kaları"na qədər, məzlumun haqqının yeyilib, zalımın zülmünə dəstək verilməsindən tutmuş, dini təəssübkeşliyin ifrat formasına qədər eşitmədiyimiz söz, qarşılaşmadığımız mövqe qalmayıb artıq. Dünya o günə qalıb ki, firənglər, yeni Fransa adlanan dövlət də başlayıb özünü hege-mon dövlət kimi aparmağa. Guya kimsə bilmir ki, vaxtilə BMT-nin təhlükəsizlik şurasına daimi üzv olmasına səbəb ABŞ və Böyük Britaniyaya vassallıq etmək məqsədilə reallaşmış. Bilmirəm, bəlkə özüm də türk mənşəli olduğuma görə belə düşünürəm, amma içimdə firənglərlə türklərin müqayisəsini aparıram, istər tarixi döyüşçü baxımından, istər dövlətçilik tarixi baxımından, istərsə də bəşəriyyətə bəxş etdikləri mədəniyyət baxımından firənglər türklərlə heç tərəziyə qoyulmağa belə layiq bilinmir. Ən azı, mən belə düşünürəm və mənim qənaətim bunu deməyə əsas verir. Oxucum düşünməsin ki, mən firənglərin ermənipərəstliyinə görə onlara belə aşağılayıcı mövqedən yanaşıram. Əsla! Firənglərin də, onları kimi erməni sevdalılarının hamısının da sərgilədikləri mövqeyə Azərbaycan və Türkiyə rəsmiləri kifayət qədər lazımli və hamının istədiyi kimi kəskin cavablar verirlər. İndi bir köşə yazıda durub onlara nəse deməyə nə hacət? Sadəcə, firənglərin son vaxtlar özlərini dünyanı idarə edən güclərlə bir arada görməsi, dünya düzənini təsir etməyə çalışması məni bu kəlamları yazmağa vadar elədi.

Bu günlərdə xəbər yayıldı ki, Fransa dövləti ABŞ-da və Böyük Britaniyada olan fəvqəladə və səlahiyyətli səfirlərini geri çağıraraq (Qudurasan qurbağa...). Mən siyasətçi də deyiləm, siyasətşünas da. Amma siyasətçilərdən və siyasətşünaslardan öyrənmişəm ki, bu cür addım siyasətdə və diplomatik münasibətlərdə ən kəskin və ən son addım hesab olunur. Mənası da odur ki, həmin dövlətlərlə diplomatik əlaqələrə xitam verilir və bundan sonra düşmən münasibətin bünövrəsi qoyulur. Firənglər bu addımı onunla əlaqələndirirlər ki, niyə ABŞ və Böyük Britaniya Avstraliya ilə birləşib Çinin Sakit Okean hövzəsində hərbi gücünü artırmasına qarşı sənəd imzalayırlar? Burada, yeni firənglərin bu qərarı qəbul etməsində iki məqsəd ola bilər. Birincisi və ən inandırıcısı odur ki, dünyəni kimi ABŞ-ın vassalı rolunda çıxış edən firənglər Çinin yüksəlişini görür və dostları ermənilər kimi mövqeyini dəyişib özünü Çinə sıırmaq istəyir. İkinci məqsəd də o ola bilər ki, dünyanın ən tələyüklü problemlərinin həllinə yaxın buraxılmayan firənglər bu üsulla "mən də varam" deməyə çalışır. İstənilən halda heç bir səbəb onlara haqq vermir ki, dünyəni yadından çıxarsın, özünü dünyaya təsir edə biləcək güc sahibi kimi tanıtdırmağa çalışsın. Əgər Fransa dünyəni taleyini həll etməyə girişəcəksə, onda vay dünyəni halına. Ən azı türkiyəyə və ümumən türk dünyasına münasibəti də bunu deməyə əsas verir. Türklər o millətdir ki, Atılanın vasitəsilə Avropaya, o cümlədən firənglərə mədəniyyət gətirib. Türklər Makedoniyalı İsgəndərin qurduğu nəhəng bir imperiyanı darmadağın edib, dini mənsubiyyətdən asılı olmayaraq bütün Avropaya və Asiyaya ədalət gətirən qüdrətli bir xalqdır. Tarixi sadalamaq fikrində deyiləm. Amma elə firənglərin tarixində yetmiş yeganə güclü sərkərdə olan Napoleon Bonapartın bir fikrini xatırlatmaq istədim: "Mənə türklərdən ibarət ordu verin, dünyanı zəbt eləyim!". Firənglərin ən böyük cəngavəri bunu deyirsə, gerek onun nəvə-nəticələri də bunun fərqi olmasınlar axı! Türklərin, indiki zamanda Türkiyənin qabağında "at oynatmaq" fikrinə düşməmişdən öncə firənglər bunu düşünsələr, yaxşı olar.

Və bir də gərəkdir firənglər unutmasınlar ki, ötən əsrin ortalarında almanlar, Adolf Hitlerin rəhbərliyi altında o boyda firəngistəni cəmi ikicə aya işğal elədi. Əgər məhz indi meydan oxumaq istədiyi ABŞ və Böyük Britaniya olmasaydı, o işğaldan canını qurtara da bilməyəcəkdi. Başına vurulan qapazın qarşısını alan dövlətlərə, bir az özünə gələn kimi dirək göstərmək isə yer üzündə iki millətə xasdı: ermənilərə və firənglərə! Görünür, elə onları bir-birinə bu qədər sevdiren də həmin xarakter birliyi. Yazıq dünya, gör nə günə qalmısan ki, Fransa sən taleyinin həll olunmasında rol almaq istəyir. Bu yerdə yenə Dəviş Məstəli şaha ehtiyac var deyəsən. Vəlixələri, məlixələri, kəlixələri başına yığıb firənglərin baş kəndi Parisi bir daha yerlə yeksan etməyi çox vacibdi indi. Dünyamızın xilas və gələcəyin ədalətli dünyası naminə lazımdı bu. Amma bu dəfə gərəkdir elə dağıtsın ki, bir də belə qudurmağa özündə güc tapmasın!..

Gülyana

## Ermənilər Türkiyədən "əlaqə" gözləyirlər...

miyyətinə olarkən elə də "qaraltılı" bir əməli ilə yadda qalmayıb" Zakaryan bu dəfə əntiqə, deyərdim lap, filosoflara layiq fikirlər sərgiləyir.

Məsələn o deyir ki, Qərb Nikolun nə çatma qaşına, nə də keçəl başına "aşıq olduğu" üçün onu gətirib erməni hakimiyyətində oturtmamışdı. Nikol Qərbə Ermənistanı regional oyundan çıxarmaq, Rusiyanı sıxışdırmaq və Türkiyənin şərqə yolunu açmaq üçün lazım olanın biri idi. Ona görə də ilk olaraq, Nikola hakimiyyət verildi, xalq ona inanıb onu əzizlədi, onun üçün "cəngə" qalxdı və...bu da axırı

...Zakaryana görə, Ermənistanın vəziyyəti bu gün, doğrudan da, gərgindir. Belə ki, artıq Syunuk də yavaş-yavaş ermənilərin əlindən gedir. Ümidimiz bir ruslara idi ki, görünür onlar da vəziyyəti gərginləşdirməkdən ehtiyatlanırlar. Ona görə də vəziyyəti sabitləşdirməyə çalışıb, balans rolunu oynayırlar.

Sabiq "hərbçiye" görə, amma bu gün ermənilərə bir şey gün kimi aydın olub ki, əgər Nikol hakimiyyətdə olmasaydı, "artsax"a qarşı müharibədə Türkiyənin birbaşa iştirakı da olmazdı. Yeni Türkiyə olmasaydı, Azərbaycan "qəhrəman erməni xalqına da heç vaxt qalib gələ bilməzdi"(?)... "artsax" əldən getməyib yerində qalardı...

Zakaryan burada bir şeyə də əminlik bildirir...ona görə, nə qədər ki, Ni-

kol erməni hakimiyyətindədir, o yenə də Türkiyə və Azərbaycanla "birləşib" Ermənistan və erməni xalqına qarşı işləyəcək.

Zakaryana görə, Nikolun ruslara onların Ermənistanı hərbiçilərinə qarşı sərgilədiyi "pis münasibət" də ermənilərin "sonunu yaxınlaşdırın" amillərdən biri kimi qəbul edilməlidir.

...Maraqlıdır, görən Zakaryan doğrudanmı, gənc qızlarını təklif etdikləri rus əsgərlərinin sonadək ermənilərin arxasında dayanıb, onları qoruyacaqlarına əmindir? Yeni doğrudanmı, Zakaryan başda olmaqla, əksər ermənilər bütün bunların nə vaxtsa, rus hərbiçilərinin "pisini" vuracağını qanmırdılar? Tarix boyu insan həmişə həyatda nail ola bilmədiyi amal uğrunda mübarizəyə can atır...daha küçədə qalmış erməni axçıları üçün yox...

P.S: Ötən gün Ermənistanın baş nazirinin mətbuat katibi Mane Gevorgyan, Ermənistan və Türkiyə nümayəndələri arasında hələlik "heç bir əlaqə"nin olmadığını, lakin olarsa, İrəvanın Ankara ilə ən yüksək səviyyədə dialoqa hazır olduğunu bildirib.

Yeri gəlmişkən xatırladaq ki, bir müddət bundan əvvəl erməni baş nazir gürcüstanlı həmkarı ilə görüş zamanı Türkiyə lideri ilə görüşmək üçün "minnətçi düşməsinə" xahiş etmişdi. "İrəvan Today" saytı Nikolun, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Azərbaycan ilə Ermənistan arasındakı münasibətlərdəki problemlərin aradan qalxacağına ümid etdiyini bildirib.

Ağasəf Babayev

## Abramyan: Gorus-Qafan yolunun alternativ problemi həll etməyəcək

Qarabağ separatçıları liderinin keçmiş müşaviri, təhlükəsizlik üzrə ekspert Tigran Abramyan son günlər Gorus-Qafan yolunda yaranan problemlərdən gileylənib. "İki sahil" xəbər verir ki, o, mediyaya verdiyi açıqlamada Ermənistan hökumətinin alternativ yol layihəsinin uğurlu olmayacağını bildirib.

"Gorus-Qafan dövlətlərarası avtomobil yolunun müxtəlif hissələrində baş verən son hadisələr göstərir ki, sərhədin bu bölümündəki müvafiq təhlükəsizlik sistemləri ya işləmir, ya da ciddi nasazlıqlarla işləyir. Alternativ yolların qurulması problemi həll etməyəcək".

Qeyd edək ki, son günlər Azərbaycan Gorus-Qafan yolunda qurulmuş postda İrandan gələn yük maşınları qanunu pozduğunu üçün saxlamışdı. Bunun ardınca həmin yolda Ermənistan məxsus avtobusda da qanuna zidd əməllərin qarşısı alınıb.

## Ərdoğan Paşinyanı qəbul edəcəkmi?

"Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyanın Türkiyə Prezidenti ilə görüşmək arzusu və bu məsələdə Gürcüstan Baş nazirindən yardım istəməsi anlaşılandır". Bunu SİA-ya açıqlamasında ANAP-ın sədri Abutalıb Səmədov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan lideri vəziyyətin nə qədər ciddi olduğunu və zamanın onların xeyrinə işləmədiyini başa düşür: "Dərk edir ki, bir qədər əvvəl Azərbaycan Prezidentinə etdiyi müraciətin - ATƏT-in Minsk qrupunun vasitəçiliyi ilə birbaşa danışıqlara başlamaq təklifinin baş tutması kifayət qədər çətinidir. Minsk qrupunun iki həmsədrinin açıq ermənipərəst mövqe tutması səbəbindən Azərbaycan bu danışıqlarda maraqlı deyil. Eyni zamanda regionda əsas söz sahibi olan Rusiya da məsələni təkbaşına həll etməkdə maraqlıdır və digər həmsədrlərin bu prosedura qoşulmasını istəmir. Müşahidələr göstərir ki, Rusiyanın və Azərbaycanın maraqlı ol-

maması Minsk qrupunun vasitəçiliyi ilə danışıqların baş tutmasını mümkünsüz edir. Hətta baş tutacağı təqdirdə belə bu danışıqlardan nəticə gözləmək sadəlöhlük və siyasi pro-



seslərdən baş çıxarmamaqdır. Bu baxımdan, yaxın zamanda Moskvanın vasitəçiliyi ilə başlayacaq danışıqlara hazırlıqlı getmək, regionda böyük çəkiyə malik olan və Azərbaycanla eyni mövqedən çıxış edən Türkiyənin məsələyə münasibətini öyrənmək, iki qardaş dövlət arasında fərqli yanaşma ehtimalının mümkün olub-olmayacağını bir daha dəqiqləşdirmək və belə bir məsələnin mövcudluğu ha-

## PARTİYA SƏDRİDƏN AÇIQLAMA

İndi böyük qonşu dövlətin nüfuzundan yararlanmaq şanslarını götür-qoy etmək istəyir. Türkiyənin dəfələri - Azərbaycan nəyə razılışsa, biz onu qəbul edəcəyik-bəyanatını səsləndirməsini nəzərə alsaq erməni məkrinin bu dəfə də uğur qazanmayacağını, iki qardaş dövlət arasına girə bilməyəcəyini qətiyyətlə söyləmək olar. Bunu yəqin ki, N.Paşinyan da yaxşı anlayır. Ancaq vəziyyətin nə qədər ümidsiz olduğunu anlasa da, görünür son şansından istifadə etmək və Türkiyə liderini bir daha dilə tutmaq imkanını da əldən buraxmaq istəmir. Bəzən ziyanımıza olsa da qürurlu xarici siyasət yeridən Azərbaycanın məqsədə nail olmaq üçün hər şeyi mümkün sayan Ermənistanın əsas fərqi də bundadır".

Gülyana

# Ekspertlər: “İrəvanın BMT məhkəməsində Bakıya qarşı iddiası Paşinyanın çəşbaşlığına dəlalət edir”



## Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.*

**E**rmenistanın baş naziri Nikol Paşinyan dəfələrlə yüksək səsle bəyanatlar verib və İrəvanın Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamağa hazır olduğunu bildirib. Hətta bu proseslə bağlı hazırlıq işlərinin aparıldığını da əmin edib. Ancaq bir gün əvvəl erməni mətbuatı Ermənistanın Azərbaycanı irqi ayrı-seçkilik etməkdə ittiham edərək BMT-nin Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə müraciət etməsi barədə məlumat yaydı. Erməni tərəfinin qaldırdığı iddia ərizəsində qeyd edilir ki, “Azərbaycan onilliklər ərzində Ermənistanı irqi ayrı-seçkilikə məruz qoyub” və bu, başqa şeylərlə yanaşı, qırğınlar, işgəncələr və digər qanun pozuntuları ilə ifadə edilib.

Yəni, erməni tərəfi özünün saxtalaşdırdığı faktlarla o qədər qarışdırıb ki, istəmədən özü də onlara inanıb. Ermənistan BMT-nin Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə iddia qaldırmaqla həqiqətən nəyə nail olmağa çalışır?

Rusiya Elmlər Akademiyası Şərqsünaslıq İnstitutunun direktor müavini Aleksandr Skakov, Rusiya Siyasi və İqtisadi Kommunikasiyalar Agentliyinin aparıcı analitiki Mixail Neyjmakova, azərbaycanlı politoloq Tofiq Abbasov, ukraynalı jurnalist, keçmiş SSRİ ölkələrində millətlərarası və integrasiya proseslərində ixtisaslaşmış ekspert, islamşünas Qriqori Mavrov “Caliber” analitik mərkəzinə şərhlərində bu məsələlərə toxunublar. Yazını oxucularımıza təqdim edirik.

A.Skakov görə, Paşinyan çəşbaşqın vəziyyətdədir və nə etdiyini anlamır.

“Mən Paşinyanın xarici siyasətinə çox şübhə ilə yanaşıram. Yaxşı, başa düşürük ki, bu, onun səlahiyyətləri deyil. Mitinglərdə çıxışlar və hakimiyyətdə necə qalmaq - bu onun üçün daha yaxın və başa düşüləndir. Nə indiki dövrdə bir sülh müqaviləsi, nə də onun iddiasında heç bir perspektiv görmürəm. Ordunu gücləndirmək, kadr sıçrayışı ilə məşğul olmamaq, müharibəyə hazırlaşmaq, irqlər və güc haqqında düşünməmək lazım idi” - A.Skakov deyib.

Öz növbəsində, T.Abbasov qeyd etdi ki, Ermənistan hökuməti bir tərəfdən anlaşılmaz bir qarışıqlığa girərək, nifaq mühiti yaradır və bu yalnız onun qeyri-peşəkarlığını və siyasi savadsızlığını vurğulayır.

“Belə olan halda, heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməz, çünki Ermənistan özünü inkişaf etdirmir və xüsusən də Azərbaycanın bu işinin qarşısını almağa çalışır. Təbii ki, məğlubiyyət sindromu əsas rol oynayır, ona görə də müəyyən bir dalğaya uyğunlaşmaq üçün Ermənistan hökumətinin və İrəvanın nə istədiklərinə qərar vermələri lazımdır. Əgər sülh olarsa, yalnız bəyanatlar və çıxışlar kifayət etməyəcək, çünki hər hansı bir söz siyasi komanda, lider sözləriylə işlənsə və həyata keçirilərsə inandırıcıdır: bu çoxdan bəri qurulmuş bir elitologiyadır və bu kontekstdə təbii ki, Paşinyanın hərəkətləri tənqidlərə açıqdır. Bundan əlavə, o, özünü beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında çox qeyri-ciddi bir insan halına gətirib.

Ola bilsin ki, meydanı ələ keçirəndə, kütlələri idarə edərkən və məqsədinə çatanda gücü nisbətən



asanlıqla əldə etdi. Mənə elə gəlir ki, hakimiyyəti fəth etmək, xalqını, ölkəsini ən dərin böhrandan çıxarmaq, Azərbaycana qarşı ardıcıl təxribatlar səbəbiylə meydana gələn radikal bir ssenari ehtimalının qarşısını almaq üçün bir vasitə deyil, bir məqsəd idi. Sentyabrın 27-də əks-hücum əməliyyatı. Mühəribə Ermənistanın günahı ilə başladı və buna görə də dünya liderləri başa düşdülər ki, Azərbaycan öz ərazisində ədalətli bir səbəb uğrunda mübarizə aparır və məqsədlərinə çatacaq.

Azərbaycan məqsədinə nail oldu və buna görə də indi Paşinyanın necə xırda, qeyri-ciddi, qeyri-inandırıcı göründüyünü görürük. Sülhə, müqavilə imzalamağa hazırlığı ilə bağlı verdiyi bütün vədlər



boş söz çevrilir və əksinə, köhnə təxribatların necə təkrarlandığını, pulemyotların atəşini, Qarabağdakı erməni quldur birləşmələrinin qalıqlarının özlerini xatırlatdığını, Şuşa istiqamətinə atəş açdığını görürük. Son məğlubiyyətdən sonra bir aşağılıq kompleksinə sahib olduqları aydındır. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Şuşanın azad edilməsi üçün çox gözəl bir hərbi-texniki əməliyyat idi. Ermənistanın uzanan tərəf olduğunu və təcavüzkarın xeyrinə bir daha möcüzə və ya yenidən



formatlaşdırma olmayacağını başa düşməlidirlər.

Buna görə də, daha çox əminəm ki, Azərbaycan Nikol Paşinyanın hər cür macəralı hərəkətlərinə və hiylələrinə məhəl qoymayacaq və hazırda davam edən prosesi davam etdirəcək. Sosial-iqtisadi layihələrdən, nəqliyyat əlaqələrindən, o cümlədən Zəngəzur dəhlizindən danışım ki, bu da bütün qonşu ölkələrin maraqlarına uyğundur və buna görə də kənarda qalmamaq üçün Ermənistanın siyasi elitası və Paşinyan bir daha düşünməlidir.

Prosesi ağıl süzgəclərindən keçirin və daxili müqavimət silahlarını yerə qoyub Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyın və sülh müqaviləsi imzalayın. Ermənistanın buna daha çox ehtiyacı var və əgər İrəvan özünü diaspora və kilsə əsarətindən azad edərsə, Paşinyan və erməni xalqı bundan yalnız faydalanacaq “,- deyər T. Abbasov bildirib.

M.Neyjmakov hesab edir ki, Ermənistan hökuməti üçün xarici siyasət arenasında güzəştə deyil, mübarizəyə yönəldiyini vurğulamaq vacibdir.

“Ermənistanın BMT Beynəlxalq

əhəmiyyəti nisbətən məhdud olacaq.

Öz növbəsində payızın əvvəlində, həm də ilin sonunda beynəlxalq vasitəçilərin Qarabağ ətrafında vəziyyətlə bağlı danışıqlar prosesinə diqqəti artır. Bu, həm də xarici KİV-lərin bölgədəki vəziyyətə diqqətinin müəyyən qədər artması anlamına gələ bilər (əlbəttə ki, bu mövzunun onlar üçün önəmli olması sirr deyil). Bu şərtlər altında rəsmi İrəvan Qarabağ münaqişəsinin tarixi ilə bağlı mövqeyinə əlavə olaraq diqqəti cəlb etməyə çalışacaq - və BMT Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə müraciət bu problemi həll etmək üçün atılan addımlardan biri ola bilər.

Ola bilsin ki, İrəvan da bu iddianın, məsələn, 2022-ci ildə prezident seçkisi kampaniyasına hazırlıq görüldüyü və Emmanuel Makron da daxil olmaqla bir çox siyasətçilərin Cənubi Qafqazdakı vəziyyətin ən azından ictimaiyyəti tərəfindən müzakirə ediləcəyi Fransanın Ermənistanın probleminə əlavə diqqətini çəkməsinə kömək edəcəyinə ümid edir.

Aydındır ki, məsələn, Fransa geniş bir auditoriya bu xəbəri yalnız arxa planda qəbul edəcək, amma buna baxmayaraq bu məsələ İrəvanın beynəlxalq informasiya məkanında mövqeyini təbliğ etmək üçün kampaniyanın tərkib hissələrindən birinə çevriləcək” - M.Neyjmakov bildirib.

Q.Mavrov qeyd edir ki, müharibə vəziyyətində olan dövlətlərin qarşılıqlı iddiaları dünyada çox geniş yayılmış bir təbiiqdir.

“Bu, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ilk və yəqin ki, son iddiası deyil. Azərbaycanla Ermənistan arasında hökmlər və yurisdiksiyalar savaşı qarşılıqlı münasibətlərin potensial normalaşmasına baxmayaraq davam edəcək.

Prinsipcə, tərəflər bir-birlərinə atəş açmağı dayandırsalar və öhdəliklərinə əməl etsələr, iki dövlət arasındakı problemlərin və ziddiyyətlərin həlli üçün əsas vasitələrdən biri məhkəmə çekişmələri olacaq.

Bir tərəfdən Azərbaycanla Ermənistan, digər tərəfdən də Ermənistanla Türkiyə arasında münasibətlərin normalaşmasının dostluq münasibətlərinin qurulmasına gətirib çıxaracağı ehtimalı azdır.

Bundan əlavə, Ermənistanın çox təzyiq vasitələrinin olmadığını nəzərə alsaq, erməni tərəfinin əsas alətinə çevrilən məhkəmə davalarıdır, lakin bu alət Azərbaycana yaxşı məlumdur və İrəvanın mövqeyini birtəhər gücləndirə biləcəyi ehtimalı azdır” - deyər Q. Mavrov bildirib.

**Tərcümə - Elçin Bayramlı**



Qəzet 1991-ci il  
yanvarın 11-dən çıxır

21 sentyabr

## COVID pasportu olmayan taksilərin fəaliyyəti DAYANDIRILIR?

**“S**ərnişin daşımada təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə taksi sürücüləri qarşısında hər iki doza vaksinləşmək tələbi qoyulub. Bu gün kim taksi sürücüsüdür? Sualına da hələ cavab tapmamışıq”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında yol hərəkəti qaydaları üzrə ekspert Elməddin Muradlı deyib.

Onun sözlərinə görə, biz əvvəlcə bilməliyik ki, taksi sürücüsü deyəndə kimi nəzərdə tuturuq: “Elə adam var ki, maaşı azdı, axşam işdən sonra maşınının üzərinə şahmat qoyub taksicilik edir. Biz bu insanlara da taksi sürücüsü deyirik, ömrünü, gününü bu sahəyə həsr etmiş insanlara da taksi sürücüsü deyirik. Bu baxımdan əvvəlcə müəyyənləşdirmək lazımdır ki, maşınının üzərinə şahmat qoyanların hamısı taksi sürücüsüdürmü? Onların fərqlənmə nişanı varmı? Onlar dövlətə rüsum ödəyirləmi? Əvvəlcə bu məsələlər müəyyənləşdirilməlidir. Daha sonra isə bu proses həyata keçirilməlidir. Hər bir halda istənilən bir sahədə qayda-qanunun yaradılması çox vacibdir. Təəssüflər olsun ki, taksi fəaliyyəti ilə bağlı qayda-qanun hələ də mövcud deyil. Xaos vəziyyət hökm sürür. Bu baxımdan da Daxili İşlər Nazirliyinin irəli sürdüyü tələbin necə gerçəkləşəcəyi müxtəlif suallar doğurur. Ancaq təhlükəsizlik baxımından, sərnişinlərlə çox ünsiyyətdə olduğu baxımından taksi sürücülərinin peyvəndlənməsi çox vacibdir”.



Arzu Qurbanzadə

**QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!**

## Azərbaycanın “Avroviziya-2022”də iştirakı təsdiqləndi



**G**ələn il İtaliyada keçiriləcək “Avroviziya-2022” mahnı müsabiqəsində ölkəmizin iştirakı təsdiqlənib. İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti SİA-ya verilən məlumata görə, gələn ilin mayında baş tutacaq bu müsabiqədə ölkəmizi kimin təmsil edəcəyi hələlik müəyyən edilməyib.

Müsabiqənin İtaliyanın hansı şəhərində baş tutacağı da məlum deyil. Hazırda bunun üçün namizəd şəhərlər var, lakin yekun qərar verilməyib. Qeyd edək ki, dünyanın ən baxımlı və populyar mahnı müsabiqəsi olan “Avroviziya”nın Azərbaycanda rəsmi yayım hüququ İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinə məxsusdur. “Avroviziya-2022” mahnı müsabiqəsinin Azərbaycan üzrə nümayəndə heyətinin rəhbəri tanınmış bəstəkar və prodüser İsa Məlikovdur.

## Tovuzda avtomobildə 19 kiloqram marixuana tapılıb

**T**ovuz Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları sentyabrın 17-də saat 14 radələrində Hünanlar kəndi ərazisində kənd sakini, barəsində Cinayət Məcəlləsinin 234.1-ci (satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri şəxsi istehlak miqdarından artıq miqdarda əldə etmə, saxlama, hazırlama, emal etmə, daşıma) və 237.2.3-cü (qanunsuz olaraq tərkibində narkotik maddələr olan bitkiləri kultivasiya etmə - külli miqdarda törətdikdə) maddələri ilə cinayət işi olan, əvvəllər məhkum olunmuş C.Əliyevin idarə etdiyi “VAZ-2108” markalı avtomobilə saxla işarəsi verilib.

Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, sürücü hərəkəti davam etdirərək maneəyə vurub. Avtomobilə baxış zamanı oradan 19 kiloqram marixuana aşkarlayaraq götürülüb. Faktla bağlı şəhər polis idarəsi tərəfindən araşdırma aparılır.



## Həkim-ginekoloq: hamilələrin koronavirus müalicəsi adi qaydada icra edilir



**Y**eni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxmuş hamilələrin müalicəsi narahatedici məsələlərdəndir. Hamilə qadınların koronavirusla əlaqədar problemləri daha çox hamiləliyin üçüncü trimestrində baş verir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, həkim-ginekoloq Nərin Muradova bu barədə deyib: “Üçüncü trimestr hamiləliyin 28-ci həftəsindən sonrakı dövrə deyilir. Koronavirusun hamilələrdə başlıca riskləri erkən doğuş, erkən suların gəlməsi, ciftin erkən ayrılması və COVID-19-la yanaşı digər virus infeksiyalarının baş qaldırmasıdır. Eyni zamanda üçüncü trimestrdə uşaqlığın

böyüməsi ilə əlaqədar diafraqma daha çox sıxıldığına görə yuxarı qalxır və nəticədə ağciyərlər kiçilir. Bu isə ventilyasiya problemlərinə səbəb

olur”. Onun dediyinə görə, hamilələrin koronavirus müalicəsi adi qaydada icra edilir: “Yalnız yanaşı olaraq dölün

ana bətnindəki ürk döyüntülərini tez-tez təyin etmək lazımdır. Baş verə biləcək problemləri izləmək üçün xəstə daim nəzarətdə saxlanılmalıdır. Həmin problemlərdən istənilən biri müşahidə edilərsə, xəstəyə uyğun olaraq ya erkən keyseriyə əməliyyatı, ya da normal doğuş təyin edilməlidir”.

Həkim-ginekoloq qeyd edib ki, hamilə qadınlar koronavirus əleyhinə peyvənd ediləndən sonra onun immuniteti aşağı düşə bilər: “İmmunitetin aşağı düşməsi ilə əlaqədar olaraq göbək, genital herpes virusları arta bilər. Ona görə də hamilələr baş verən dəyişiklikləri vaxtında aşkarlamalı və müalicəyə başlamalıdır”.

## “Nar” qəbul imtahanlarında ən yüksək bal toplamış abituriyentləri mükafatlandırdı



nasibətilə sizi təbrik edirəm! Bu böyük müvəffəqiyyət sizin zəhmətkeşliyinizin və savadınızın göstəricisidir. İnənirəm ki, bilik və bacarıqlarınızı daha da təkmilləşdirərək öz ixtisasınızın peşəkarları olacaq və daha da böyük nailiyyətlər əldə edəcəksiniz. Sizin kimi gənclərin cəmiyyətin inkişafı və ölkənin tərəqqisi üçün çox faydalı işlər görəcəyinə əminəm”.

Qeyd edək ki, təhsil, maarif-

lənmənin inkişafı, gənclərdə oxumaq həvəsi oyatmaq “Nar”ın KSM strategiyasının əsas istiqamətlərindən biridir. Mobil operatorun həyata keçirdiyi layihələr haqqında ətraflı məlumatı nar.az sahifəsindən əldə etmək olar.

**Baş redaktor:**

**Bəhruz Quliyev**

**Baş redaktorun müavinləri:**

**Valeh Məhərrəmli  
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,  
Üzeyir Hacıbəyov  
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492  
http://www.ses-news.az  
http://www.sesqazeti.az  
E-mail: ses@sia.az  
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin  
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

**Qəzet “Səs”in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.  
“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur  
Qəzetdə AzərTAC, SİA informasiya agentliklərinin  
məlumatlarından istifadə olunur.**

**Qəzet  
bazar və bazar  
ertəsindən  
başqa hər gün  
nəşr olunur  
Tiraj: 4600**